

NAISSUKUPUOLEN VAIKUTUKSET HUMANITAARISEN AVUN TARPEESEEN JA AVUN KEHITTÄMISEEN KRIISI- JA KATASTROFIALUEILLA

Scoping kirjallisuuskatsaus

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Kriisitilanteiden hallinta sosiaali- ja terveysalalla

Kevät 2025

Lumikki Nyman

Kriisitilanteiden hallinta sosiaali- ja terveysalalla

Tekijä Lumikki Nyman

Työn nimi Naissukupuolen vaikutukset humanitaarisen avun tarpeeseen ja avun kehittämiseen kriisi- ja katastrofialueilla – scoping kirjallisuuskatsaus

Ohjaaja Kirsi Hipp

Tiivistelmä

Vuosi 2025

Maailman humanitaarinen tilanne on kriisissä, ja hätäavun tarve on suurempi kuin koskaan. Suurimpana taustavaikuttajana toimii COVID-19 pandemia, joka on syventänyt jo käynnissä olevia kriisejä, sekä vaikuttanut uusien kriisien syntyyn. Humanitaarisen avun tarvetta ovat lisänneet myös aseelliset konfliktit, luonnonkatastrofit ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat kriisit. Konfliktit vaikuttavat eri tavalla tyttöihin ja naisiin, kuin miehiin. Tytöt ja naiset ovat suuremmassa riskissä jäädä humanitaarisen avun ulkopuolelle. Humanitaarisen avun suunnittelussa ja kohdentamisessa tulisi huomioida sukupuolten aiheuttamat erityispiirteet, jotta apu vastaisi paremmin sen tarpeeseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa humanitaarisen avun kehittämistä naissukupuolen tarpeita huomioivammaksi. Opinnäytetyössä tarkasteltiin olemassa olevaa tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen ja pohdittiin millaista tutkimustietoa aiheesta tarvittaisiin avun kehittämistä varten. Opinnäytetyön toteuttamistapa oli tutkimuksellinen opinnäytetyö.

Tutkimuskysymykset olivat millaista tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen ja kehittämiseen on saatavilla, miten tutkimustiedon mukaan naissukupuoli vaikuttaa humanitaarisen avun tarpeeseen kriisi- ja katastrofialueilla, sekä miten humanitaarisen avun suunnittelua ja toimittamista voitaisiin kehittää naissukupuolen vaikutukset huomioiden. Opinnäytetyön tietoperusta koostuu humanitaarisesta avusta, sukupuolisensitiivisyydestä humanitaarisen avun kontekstissa, humanitaarisen avun sukupuolittuneista haasteista, naisten osallisuudesta humanitaarisen avun suunnittelussa ja toteutuksessa sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä humanitaarisessa avussa.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin scoping kirjallisuuskatsausta. Aineisto koostui kirjallisuushaulla kerätyistä alkuperäistutkimuksista ja katsauksista. Aineiston analyysimenetelmänä toimi sisällönanalyysi. Naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen löytyi yksittäisiä piirteitä koskevia tutkimuksia ja katsauksia. Yksittäisiä piirteitä tunnistetaan hyvin, mutta niistä koostettuja synteesejä löytyi lähinnä humanitaarisen avun toimijoiden ohjeistuksista. Laadullisia tutkimuksia löytyi eniten. Alan toimijoiden kokemusten yhdistämistä humanitaarisen avun kehittämiseksi tarvitaan lisää.

Naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen muodostettiin kuusi teemaa. Humanitaarisen avun kehittämiseksi naissukupuolen vaikutusten mukaan nousi aineistosta kuusi suositusta, jotka esiteltiin tässä opinnäytetyössä.

Avainsanat Humanitaarinen apu, humanitaarisen avun kehittäminen, naissukupuoli, sukupuolisensitiivisyys, sukupuolten välinen tasa-arvo

The global humanitarian situation is in crisis, and the need for emergency aid is greater than ever before. The COVID-19 pandemic has been major underlying factor that has deepened existing crises and emerging new ones. The need for humanitarian assistance has been increased by armed conflicts, natural disasters and crises caused by climate change. Conflicts affect girls and women differently than men. Girls and women are at greater risk of not getting humanitarian aid in crisis. Gender specific factors should be included in planning and targeting humanitarian aid.

The aim of this thesis was to explore research-based knowledge on the impact of the female gender on humanitarian needs. The objective was to produce information to support the development of humanitarian aid based on the needs of girls and women. The thesis examined existing research on how the female gender influences the need for humanitarian aid and considered what further research is needed to improve humanitarian aid. The thesis was implemented as a research-based study. The research questions were what kind of research is available on the impact of the female gender on humanitarian aid needs development, how does the female gender affect humanitarian aid needs in crisis and disaster areas according to existing research and how humanitarian assistance can be improved with impact of female gender. Theoretical framework of this thesis consists humanitarian aid, gender sensitivity in the context of humanitarian work, gender-specific challenges in aid delivery, women's participation in the planning and implementation of humanitarian aid and gender equality in humanitarian action.

The research method of the thesis was a scoping literature review. The material is made up of original studies and reviews collected by a literature search. Content analysis was the method of analysis. Some research and reviews on the impact of the female gender on humanitarian aid was found, but it was focused on specific aspects. Specific aspects are recognized, but synthesized overviews are needed. Most of the overviews are guidelines by humanitarian organizations. Most of the studies were qualitative in nature. There is a need for more integration of the experiences by humanitarian actors. Based on the findings, there were six themes identified regarding the impact of female gender on humanitarian aid needs. Six recommendations were developed for improving humanitarian aid to answer to women's needs.

Keywords Humanitarian aid, development of humanitarian aid, female gender, gender sensitivity, gender equality

Pages 40 pages

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Tietoperusta.....	2
2.1	Humanitaarinen apu.....	3
2.2	Sukupuolisensitiivisyys humanitaarisessa avussa.....	4
2.3	Sukupuolittuneet haasteet humanitaarisessa avussa.....	5
2.4	Naisten osallisuus humanitaarisen avun suunnittelussa ja toteutuksessa.....	6
2.5	Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen humanitaarisessa avussa.....	6
3	Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	7
4	Opinnäytetyön toteutus.....	8
4.1	Scoping kirjallisuuskatsaus.....	8
4.2	Aineistonhankinta.....	9
5	Tulosten esittely.....	12
5.1	Katsaukseen valitut tutkimukset.....	12
5.2	Scoping katsauksen sisällölliset tulokset.....	20
5.3	Scoping katsauksen laadunarviointi.....	28
6	Pohdinta.....	31
6.1	Opinnäytetyön eettisyys ja kestävyys.....	32
6.2	Luotettavuus.....	33
6.3	Johtopäätökset.....	34
	Lähteet.....	36
	Taulukko 1 Keskeiset käsitteet.....	2
	Taulukko 2 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.....	10
	Taulukko 3 Katsaukseen valittu aineisto.....	13
	Taulukko 4 Tutkimusten ja katsausten alkuperämaat.....	19
	Taulukko 5 Naissukupuolen vaikutukset humanitaarisen avun tarpeeseen.....	20
	Taulukko 6 Naissukupuolen vaikutukset humanitaarisen avun tarpeeseen.....	23
	Taulukko 7 Katsaukseen mukaan valittujen tutkimusten laadunarviointi.....	26

Taulukko 8 Scoping katsauksen laadunarviointi	29
--	----

1 Johdanto

Ulkoministeriön (2022) julkaiseman kehityspolitiikan tulosraportin mukaan maailman humanitaarinen tilanne ei ole koskaan näyttänyt synkemmältä, ja hätäavun tarve kasvaa poikkeuksellisen nopeasti. Suurin tekijä tämän muutoksen taustalla on koronapandemia, joka aiheutti toisaalta uusia humanitaarisia kriisejä, mutta myös syvensi entisestään jo käynnissä olevia kriisejä. Humanitaarisen avun tarvetta kasvattivat myös useat aseelliset konfliktit, luonnonkatastrofit sekä ilmastonmuutoksen aiheuttamat kriisit. Myös Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan heikensi globaalia ruokaturvaa. Näiden seurauksena hätäapua tarvitsevien määrä on muutamassa vuodessa jopa kaksinkertaistunut. Suomen kehityspolitiikan tavoitteena on kestävä maailmanlaajuisen köyhyyden vähentäminen, perusoikeuksien toteutuminen, sääntöpohjaisen monenkeskisen järjestelmän sekä Yhdistyneen Kansakunnan kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen. Kehityspolitiikka on keskeisessä roolissa Suomen ihmisoikeus- ja arvoperusteista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen kehityspolitiikan läpileikkaavina tavoitteina on sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen, yhdenvertaisuus, ilmastokestävä ja vähäpäästöinen kehitys sekä ympäristön suojeleminen ja monimuotoisuuden tukeminen. Humanitaarinen apu toimii itsenäisenä osana Suomen kehityspolitiikkaa. Se perustuu kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen, ihmisoikeussopimuksiin ja pakolaisoikeuteen sekä YK:n humanitaarisiin periaatteisiin. (Ulkoministeriö, n.d.-b)

Yhdistyneen kansakunnan tasa-arvojärjestö UN Womenin (N.d.-a) mukaan konfliktit vaikuttavat eri tavalla naisiin ja tyttöihin kuin miehiin. Naiset ja tytöt ovat suuremmassa riskissä jäädä tarjotun humanitaarisen avun ulkopuolelle. Naiset joutuvat myös miehiä todennäköisemmin sukupuolistuneen väkivallan kohteeksi kriisi- ja konfliktialueilla. Naisten vastuulla on myös suurin osa hoivaan liittyvistä tehtävistä, kuten ruoan ja veden hankinta sekä lapsista ja sairaista huolehtiminen. Humanitaarisen avun suunnittelussa ja kohdentamisessa tulisi huomioida sukupuolten aiheuttamat erityispiirteet, jotta avun tarpeeseen pystyttäisiin vastaamaan paremmin. Hätäavun lisäksi humanitaarinen apu tulisi suunnitella niin, että se kasvattaisi tyttöjen ja naisten kriisinkestävyyttä mahdollisten tulevien kriisien varalle. Humanitaarista apua suunnitellessa tulee ottaa huomioon se, että tytöt ja naiset eivät ole vain kriisien uhreja, vaan myös aktiivisia toimijoita omassa yhteisössään. Naisten ottaminen mukaan päätöksentekoon ja toimijuuden vahvistaminen humanitaarisen avun kentällä edistää humanitaarisen avun kehittämistä sukupuolisensitiivisempään suuntaan. (UN Women, n.d.-b) Myös Suomi on sitoutunut edistämään naisten ja tyttöjen oikeuksia humanitaarisen avun toimissaan (Valtioneuvosto, 2020) Suomen humanitaarisen avun päätökset perustuvat YK:n globaaliin humanitaariseen tarvearvioon, kumppaneiden rahoituspyyntöihin sekä kansalaisjärjestöjen hankehakemuksiin. Suomi on sitoutunut budjetoimaan kymmenen prosenttia kehitysyhteistyömäärärahoista humanitaariseen apuun.

Vaikka humanitaarisen avun rahoituksen määrä on kasvanut, kattaa se yhä pienemmän määrän maailmanlaajuisista tarpeista. Tämän vuoksi hätäapua tulisi kohdistaa kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville ihmisille. (Ulkoministeriö, n.d.-a) Suomen humanitaarisessa politiikassa painotetaan erityisesti naisten, tyttöjen ja vammaisten henkilöiden tarpeiden huomioimista humanitaarisessa avussa (Ulkoministeriö, 2021).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa humanitaarisen avun kehittämisestä naissukupuolen tarpeet huomioivammaksi. Opinnäytetyössä tarkastellaan olemassa olevaa tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen ja pohditaan millaista tutkimustietoa aiheesta tarvittaisiin avun kehittämistä varten. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytetään scoping kirjallisuuskatsausta.

2 Tietoperusta

Luku kaksi käsittelee opinnäytetyön tietoperustaa ja keskeisiä käsitteitä. Opinnäytetyön keskeiset käsitteet käydään läpi taulukossa 1. Alaluvuissa käydään tarkemmin läpi opinnäytetyön kannalta olennaista tietoperustaa humanitaarisesta avusta, sukupuolisensitiivisestä työotteesta, humanitaarisen avun sukupuolittuneista haasteista sekä naisten ja tyttöjen osallisuudesta humanitaarisen avun suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Taulukko 1 Keskeiset käsitteet

Käsite	Määritelmä
Humanitaarinen apu	Toimenpiteitä, joiden tavoitteena on pelastaa ihmishenkiä, lievittää kärsimystä ja ylläpitää elämää ja ihmisarvoa konfliktien, kriisien ja katastrofien sattuessa. (SPR, n.d.)
Katastrofi	Mahdollisesti vakavia vaikutuksia ihmisiin, ympäristöön, omaisuuteen tai kulttuuriperintöön aiheuttava tilanne (TSK, 2017, s. 62)

Kriisi	Poikkeava, sekava, vaikea tai poikkeuksellinen tilanne, joka vaatii tehostettuja toimia. (TSK, 2017, s. 62)
Kriisinhallinta	Suunniteltu toiminta, jolla pyritään ehkäisemään, estämään ja rajoittamaan kriisejä ja korjaamaan mahdollisesti aiheutuneita tuhoja. (TSK, 2017, s. 18)
Maansisäinen pakolainen	Maansisäiset pakolaiset, eli evakot, ovat ihmisiä, jotka joutuvat jättämään kotinsa esimerkiksi konfliktin tai luonnonkatastrofin takia, mutta eivät poistu kotimaastaan. (Suomen pakolaisapu, 2025)
Sukupuolisensitiivisyys	Ajattelu- ja toimintatapa, jossa huomioidaan sukupuolinormatiivisuus ja sen vaikutukset yksilön ja yhteiskunnan tasolla. (Mielenterveystalo, n.d.)
Sukupuolistunut väkivalta	Väkivallan muoto, joka eroaa muodoltaan, yleisyydeltään tai seurauksiltaan sukupuolen mukaan. (THL, 2023)
Uusintava työ	Tehtävät, jotka liittyvät nykyisen ja tulevan työvoiman huoltamiseen sekä tukemiseen, muun muassa raskaus ja lastenhoito. (European Institute for Gender Equality, 2025)

2.1 Humanitaarinen apu

Humanitaarisella avulla tarkoitetaan ihmisten aiheuttamien kriisien tai luonnonkatastrofien uhreille annettavaa tukea. Tällaisia kriisejä voivat olla esimerkiksi aseelliset konfliktit tai sodat, kuivuus, maanjäristykset ja hirmumyrskyt. Tällaisissa tilanteissa humanitaarista apua tarvitsevat esimerkiksi aliravitsemuksesta ja nälänhädästä kärsivät, pakolaiset, maan sisällä siirtymään joutuneet ihmiset, fyysisistä tai psyykkistä väkivaltaa kokeneet ihmiset sekä kotinsa tai elinkeinonsa menettäneet. Noin 80 prosenttia humanitaarisen avun tarpeesta johtuu aseellisista konflikteista. Humanitaarisen avun keinoja voivat olla muun muassa tuki ruokaan

ja ravitsemukseen, suojan ja majoituksen tarjoamista, terveydenhuollollista apua, vesi- ja jätevesihuoltoa, suojaamista fyysiseltä ja psyykkiseltä väkivallalta ja kouluttamista. (Eurooppa-neuvosto, 2024)

Humanitaarisella avulla pelastetaan ihmishenkiä, lievitetään inhimillistä hätää ja kärsimystä ja pyritään ylläpitämään ihmisarvoa kriisien keskellä. Humanitaarisen avun tarve on suuri: sen tarve on kaksinkertaistunut muutamien viime vuosien aikana. On arvioitu, että maailmanlaajuisesti noin 360 miljoonaa ihmistä on humanitaarisen avun tarpeessa. Syynä voimakkaasti lisääntyneelle humanitaarisen avun tarpeelle ovat erilaiset sodat ja konfliktit, luonnonkatastrofit sekä ilmastonmuutos. Myös COVID19-pandemia on jättänyt jälkensä humanitaarisen avun kentälle. Suomen humanitaarinen apu mahdollistaa ruokaturvaa ja pakolaisten suojelua kriisialueilla. Suomella on johtorooli muun muassa globaalien kouluruokailun edistämiseksi. Kaikessa humanitaarisessa avussa, jota Suomi antaa, painotetaan erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien auttamista. Vuonna 2023 Suomen humanitaarisen avun budjetti oli 121 miljoonaa euroa. Suomi tukee tiettyjä humanitaarisia järjestöjä, jotka huolehtivat avun toimittamisesta kriisi- ja katastrofialueille. Humanitaarisen avun rahoitus ohjataan YK:n, kansainvälisen Punaisen Ristin sekä suomalaisten avustusjärjestöjen kautta. Humanitaarisen avun tärkeimmät periaatteet ovat inhimillisuus, tasapuolisuus, puolueettomuus ja riippumattomuus. (Ulkoministeriö, n.d.-a)

2.2 Sukupuolisensitiivisyys humanitaarisessa avussa

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen on tärkeässä roolissa myös humanitaarisessa työssä, sillä humanitaariset kriisit eivät ole sukupuolineutraaleja. Konfliktit ja katastrofit vaikuttavat naisiin ja tyttöihin eri tavalla kuin miehiin ja poikiin. Sukupuolen lisäksi vaikutuksia on myös iällä, sosiaalisella statuksella ja kulttuurisilla taustoilla. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat naiset, kehitysvamman omaavat, alkuperäisväestöt, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat, ikääntyneet sekä murrosikäiset tytöt. Historia on osoittanut, että naiset ja tytöt ovat kärsineet kriiseistä enemmän kuin miehet. (OCHA, n.d.) Humanitaarinen apu, jossa ei huomioida sukupuolen aiheuttamia erityispiirteitä ei ole yhtä tehokasta kuin sukupuolisensitiivinen apu. Sen riskinä on, että apu ei tavoita kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevia avun tarvitsijoita. Se voi myös osaltaan lisätä haavoittuvien ryhmien joutumista seksuaalisen väkivallan kohteeksi. (European commission, 2023)

Sukupuolisensitiivisyyden huomioiminen tekee humanitaarisesta avusta tehokkaampaa ja on näin ollen tärkeä näkökulma humanitaarisen avun suunnittelussa. Sukupuolisensitiivinen ote auttaa vastaamaan paremmin eri sukupuolten tarpeisiin ja varmistaa sen, että eri apua

tarvitsevat ryhmät saavat apua tasapuolisesti. Erityisesti haavoittuvien ryhmien pääsy avun piiriin helpottuu. Sukupuolisensitiivinen ote auttaa eri ryhmien suojelemista konfliktien ja kriisitilanteiden vaikutuksilta. Sen avulla voidaan myös ottaa autettavia ryhmiä paremmin osaksi päätöksentekoa ja humanitaarisen avun suunnittelua, mikä osaltaan edistää kriiseistä toipumista ja kriisinkestävyyttä. (European commission, 2014, s. 16)

2.3 Sukupuolittuneet haasteet humanitaarisessa avussa

Humanitaarinen tilanne on muuttunut merkittävästi 2000-luvulla. Apua tarvitsevien määrä on lisääntynyt, käynnissä on yhä useampia kriisejä ja kriisit kestävät aiempaa pidempään. Aiempaa useampi avun tarvitsija on joutunut pakenemaan oman kotimaansa sisällä tai lähtemään pakolaiseksi ulkomaille. Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta luonnonkatastrofien määrä on lisääntynyt, ja niiden vaikutukset ovat aiempaa tuhoisampia. Vaikka kansainvälinen avunantajayhteisö on lisännyt humanitaarisen avun rahoitusta, kasvaa hätäavun tarve niin nopeasti ettei rahoitus riitä kattamaan avuntarvetta. Valtaosa avustuksista menee pitkäkestoisiin, useita vuosia kestäviin kriiseihin. Myös humanitaaristen järjestöjen toimintamahdollisuudet ovat heikentyneet. Hätäapua on aiempaa vaikeampaa toimittaa perille, ja humanitaarisen oikeuden loukkaaminen on yleistynyt. Monissa maissa hallitus, viranomaiset tai aluetta hallussaan pitävät ei-valtiolliset aseelliset ryhmittymät estävät avun toimittamisen tai yrittävät hankaloittaa tai hidastaa sen perille pääsyä tahallisesti. Humanitaarisia avustustyöntekijöitä kohtaan kohdistuu myös aiempaa enemmän hyökkäyksiä. (Ulkoministeriö, 2019, ss. 15–16)

Kasvava humanitaarisen avun tarve kasvattaa myös sukupuolten välistä epätasa-arvoa sekä lisää seksuaalista ja sukupuolistunutta väkivaltaa. Myös seksuaali- ja lisääntymisterveyden oikeudet ovat heikentyneet kriisi- ja katastrofialueilla. Väkivallalla, lisääntyneellä pakkomuutolla ja lainvalvonnan murentumisella on osuutensa asiaan. Seksuaalista ja sukupuolistunutta väkivaltaa käytetään myös sodankäynnin välineistönä. Tyttöjen pääseminen kouluun on poikia epätodennäköisempää ja konfliktit ja luonnonkatastrofit keskeyttävät todennäköisemmin tyttöjen koulunkäynnin. Puutteellisen seksuaalikasvatuksen ja perhesuunnittelupalveluiden takia suunnittelemattomien raskauksien, seksitautien ja vaarallisten aborttien määrä on lisääntynyt. Kriisialueilla, joissa seksuaaliterveydenhuolto on puutteellista, tapahtuu 60 prosenttia estettävissä olevista äitiyskuolemista. (Ulkoministeriö, 2019, s. 18)

2.4 Naisten osallisuus humanitaarisen avun suunnittelussa ja toteutuksessa

Naiset ovat aliedustettuina turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa sekä rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä. Women, Peace and Security Index tarkastelee tasa-arvon kehitystä globaalilla tasolla, ja sen mukaan tasa-arvon kehitys on hidastunut vuosina 2017–2021. Myös erot tasa-arvon toteutumisessa eri maissa ovat kasvaneet.

(Ulkoministeriö, 2023, s.15) Jotta naisten ääntä, näkökulmia ja osallisuutta pystyttäisiin lisäämään, tulisi naisten osallistumista ja johtajuutta lisätä kaikilla humanitaarisen toiminnan tasoilla (OCHA, nd). Naisten osallistumisen tärkeys humanitaarisessa toiminnassa tunnustetaan aiempaa paremmin, mutta naisten toimijuutta hyödynnetään edelleen liian vähän. Tutkimusten mukaan naisten osallistuminen kriisien ennaltaehkäisyyn ja kriisivasteeseen johtaa parempiin tuloksiin ja riskien pienenemiseen. (UN Women, n.d.c)

Tutkimusten mukaan rauhansopimukset, joita naiset ovat edistämässä, toteutuvat useammin ja kestävät pidempään. Siitä huolimatta, että naiset tekevät elintärkeää työtä rauhan rakentamisessa, jätetään heidät useimmiten rauhanprosessien ulkopuolelle. Vuonna 2023 naisia oli 9,6 prosenttia neuvottelijoista, 13,7 prosenttia sovittelijoista ja 26,6 prosenttia rauhan- ja tulitaukosopimusten allekirjoittajista. Sukupuolinäkökulmat jäävät vaillinaisiksi myös rauhansopimuksissa. Vuonna 2023 vain 26 prosentissa rauhansopimuksissa ja tulitaukosopimuksissa mainittiin naiset, tytöt tai sukupuoli. Epävirallisia rauhansopimuksia tutkittaessa huomattiin, että kolmessa neljästä tapauksesta naiset olivat aktiivisesti mukana rauhanneuvotteluissa. (UN Women, n.d.d.)

2.5 Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen humanitaarisessa avussa

Sukupuolten välistä tasa-arvoa humanitaarisessa avussa voidaan edistää muun muassa lisäämällä tietoisuutta, kouluttamalla, vahvistamalla paikallisten naisten oikeuksia tukevien järjestöjen toimintaa, tukemalla naisten osallisuutta päätöksentekoon sekä uudistamalla lakeja vähemmän syrjivään suuntaan. Naisten voimaantuminen sekä taloudellisesti että poliittisesti, koulutus ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat edellytyksiä kestäväälle rauhalle. (Ulkoministeriö, 2023, ss. 24–36) Kriisien aikana naiset jäävät usein taka-alalle. Naiset jäävät miehiä useammin vaille hätäapua, koska heidän heikompi asemansa vaikeuttaa avustuksiin käsiksi pääsemistä ja miehet voivat rajoittaa tarvikkeiden jakamista naisille. Tutkitusti tytöt jäävät hätäavussa vähemmälle ruoalle ja ovat poikia huonommassa asemassa pelastustoimenpiteissä. Hätäavun lisäksi on tärkeää tukea naisten hyvinvointia kriisien

keskellä myös pitkällä aikavälillä. Kriisit aiheuttavat naisiin kohdistuvan väkivallan lisääntymistä ja lisäävät naisten palkattomia hoitotehtäviä. (UN Women Suomi, n.d.)

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen agenda on nykyään näkyvämmiin esillä yhä useamman maan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Yhä useampi maa on ottanut ulkopoliittikaansa feministisemmän toimintaotteen, jossa naisten ja tyttöjen oikeuksia tuetaan ulkopoliittikan kaikilla osa-alueilla. Myös kansainvälisissä humanitaarisen avun järjestöissä feministinen työote on kasvussa. (Ulkoministeriö, 2023, s. 15) Kansainvälisen Gender Equality -kampanjan tavoitteena on edistää naisten ja tyttöjen oikeuksia ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistymistä. Tasa-arvon edistäminen on Suomen ulkopoliittikan prioriteetteja. Gender Equality -kampanjan kuusi eri teemoihin keskittyvää toimintaryhmää keskittyvät sukupuolistuneeseen väkivaltaan, taloudelliseen oikeudenmukaisuuteen ja oikeuksiin, kehon autonomiaan ja seksuaali- ja lisääntymisterveyden oikeuksiin, ilmasto-oikeudenmukaisuuteen, teknologiaan ja innovaatioihin sukupuolten välisessä tasa-arvossa sekä feministisiin liikkeisiin ja johtajuuteen. Suomen rahoituksella muun muassa luodaan teknologiaa hyödyntäviä työpaikkoja naisille, tuetaan digitaalista rauhanvälitystä sekä kehitetään naisten ja tyttöjen digilukutaitoa. (Ulkoministeriö, n.d-c)

3 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa humanitaarisen avun kehittämisestä naissukupuolen tarpeet huomioivammaksi. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen.

Opinnäytetyössä tarkastellaan olemassa olevaa tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen ja pohditaan millaista tutkimustietoa aiheesta tarvittaisiin avun kehittämistä varten. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytetään scoping kirjallisuuskatsausta.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaista tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen ja sen kehittämiseen on saatavilla?
2. Miten tutkimustiedon mukaan naissukupuoli vaikuttaa humanitaarisen avun tarpeeseen kriisi- ja katastrofialueilla?
3. Miten humanitaarisen avun suunnittelua ja toimittamista voitaisiin kehittää naissukupuolen vaikutukset huomioiden?

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö toteutettiin scoping kirjallisuuskatsauksena, ja sen tavoitteena on koota yhteen ajankohtainen tutkimustieto aiheen tiimoilta. Opinnäytetyön aineisto koostuu kymmenestä alkuperäistutkimuksista ja katsauksista, jotka valittiin katsaukseen mukaan ennalta määriteltyjen kriteerien avulla. Kirjallisuushaut toteutettiin huhtikuussa 2025 ja aineiston analyysi huhti-toukokuussa 2025. Jokaiselle aineistoon valikoidulle tutkimukselle tai katsaukselle tehtiin laadunarviointi.

4.1 Scoping kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on koota jo olemassa olevaa tietoa ja lisäksi rakentaa myös uutta teoriaa valitusta aiheesta. Se on ikään kuin tutkimuksen tekemistä olemassa olevista tutkimuksista. Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan myös arvioida jo olemassa olevia teorioita. Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan luoda kattavia ja laajoja kokonaiskuvia valitusta aihealueesta. Kirjallisuuskatsausta voidaan käyttää myös jonkin aihepiirin historian kokoamiseen ja kuvaamiseen. Kirjallisuuskatsausta voidaan pitää kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen menetelmän yhdistelmänä. On huomioitavaa, että se ei ole pelkästään yleiskatsaus, vaan itsenäinen oma tutkimuksensa. Nämä ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi. (Salminen, 2023, ss. 3–11)

Tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen muotona toimii Scoping katsaus. Scoping katsaus on kirjallisuuskatsausten muotona melko uusi. Scoping katsauksen avulla voidaan kartoittaa aiheesta olevaa tutkimustietoa, tunnistaa aukot olemassa olevassa tutkimustiedossa sekä tutkia olemassa olevia tutkimuskäytäntöjä. Lisäksi scoping katsausta voidaan käyttää systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tukena. Scoping katsauksen avulla voidaan myös selventää keskeisiä käsitteitä ja määritelmiä aihetta koskevassa kirjallisuudessa. Scoping katsauksen tavoitteena ei ole muodostaa kriittisesti arvioitua synteisiä saatavilla olevasta tutkimustiedosta, vaan ennemminkin koota yleiskuvaa aiheesta tehdystä tutkimuksesta, sen laadusta ja määräst. (Munn ym., 2018)

Joanna Briggs instituutin mukaan scoping katsauksen tekemistä ohjaa yhdeksän askelta. Ensimmäisenä tulee määrittää katsauksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Seuraavaksi määritellään katsauksen sisäänottokriteerit ja sovitetaan ne tutkimustavoitteisiin ja -kysymyksiin. Sitten suunnitellaan ja kuvataan lähestymistapa tutkimusnäytön hakuun, valintaan, analyysiin ja esittämiseen. Tämän jälkeen päästään toteuttamaan itse tutkimushaku, valitsemaan sieltä sopivat tutkimukset ja poimimaan niistä tutkimusnäyttö, minkä jälkeen tulokset päästään analysoimaan. Tulosten analysoimisen jälkeen tulokset

päästään esittämään. Lopuksi vielä vedetään tutkimusnäyttö yhteen katsauksen tarkoituksen mukaan ja muodostetaan tästä johtopäätökset yhteen kootusta tutkimusnäytöstä. (Pollock, ym. 2024)

4.2 Aineistonhankinta

Kirjallisuuskatsauksen aineistonhankinta alkaa aihepiirin määrittämisellä ja aihepiirin avainsanojen määrittämisellä. Seuraavaksi laaditaan tutkimuskysymykset. Aineistohakua varten määritellään sisällyttämisen- ja poissulkemiskriteerit. Myös hakusanat ja -fraasit tulee määrittää tarkasti aineistohaun onnistumiseksi. Myös tietokantojen valintaan tulee kiinnittää huomiota. Tavoite on, että kirjallisuushaku tehdään suunnitellusti, jäsennellysti, läpinäkyvästi ja kattavasti. Tarkoituksena on, että kirjallisuushaku toteutetaan käyttäen ennalta suunniteltua ja helposti toistettavaa menetelmää. Tunnistamisvaiheessa valikoidaan artikkelit, jotka käsittelevät tutkimuskysymyksen aihetta. Artikkeleiden tulee lisäksi sopia katsaukseen ja vastata tutkimuskysymykseen. Tunnistamisvaiheessa artikkeleja seulotaan tutkimusten otsikoita ja tiivistelmiä silmäilemällä, ja keskeiset kriteerit mielessä pitäen karsitaan sopimattomat artikkelit joukosta. Kun sopivalta vaikuttavat artikkelit on valittu, keskitytään seulomaan artikkeleja kokotekstin perusteella. (Vilka, 2023)

Opinnäytetyön tutkimusaineisto koostuu valitun aihepiirin alkuperäistutkimuksista ja katsauksista. Kirjallisuushaku toteutettiin testihakujen jälkeen huhtikuussa 2025 (kuva 1). Hakulausekkeena molemmissa kirjallisuushauissa oli: (woman OR women OR female OR gender OR sex) AND ("humanitarian aid" OR "humanitarian action" OR "disaster relief" OR "crisis response" OR "aid allocation" OR "emergency aid" OR "emergency relief"). Tietokannoiksi valikoituivat PubMed ja Web of Science. Aineiston sisäänottokriteereiksi muodostuivat seuraavat: tutkimusten tulee olla vertaisarvioituja, tieteellisen tutkimuksen kriteereiden tulee täytyä, tutkimusten täytyy olla julkaistu ajallisesti vuosien 2018–2025 välissä, kielenä tulee olla suomi tai englanti, tutkimusten tulee vastata tutkimuskysymyksiin ja tutkimusten tulee olla saatavilla maksutta. Tutkimusten tulee pitää sisällään joko suosituksia, kehittämisehdotuksia tai naissukupuolen vaikutuksia humanitaarisen avun tarpeeseen. Poissulkukriteerejä vastaavasti ovat tutkimusten vertaisarvioimattomuus, tieteellisen tutkimuksen kriteerit eivät täyty, tutkimukset ovat vanhentuneita, kieli on jokin muu kuin suomi tai englanti, tutkimukset eivät vastaa tutkimuskysymyksiin, eivät sisällä suosituksia, kehittämistarpeita tai naissukupuolen vaikutuksia humanitaarisen avun tarpeeseen tai tutkimusaineistot ovat maksullisia (taulukko 2).

Scoping kirjallisuuskatsauksen aineisto kerättiin sekä alkuperäistutkimuksista että katsauksista. Aineistoon valikoitui lopulta kymmenen alkuperäistutkimusta tai katsausta.

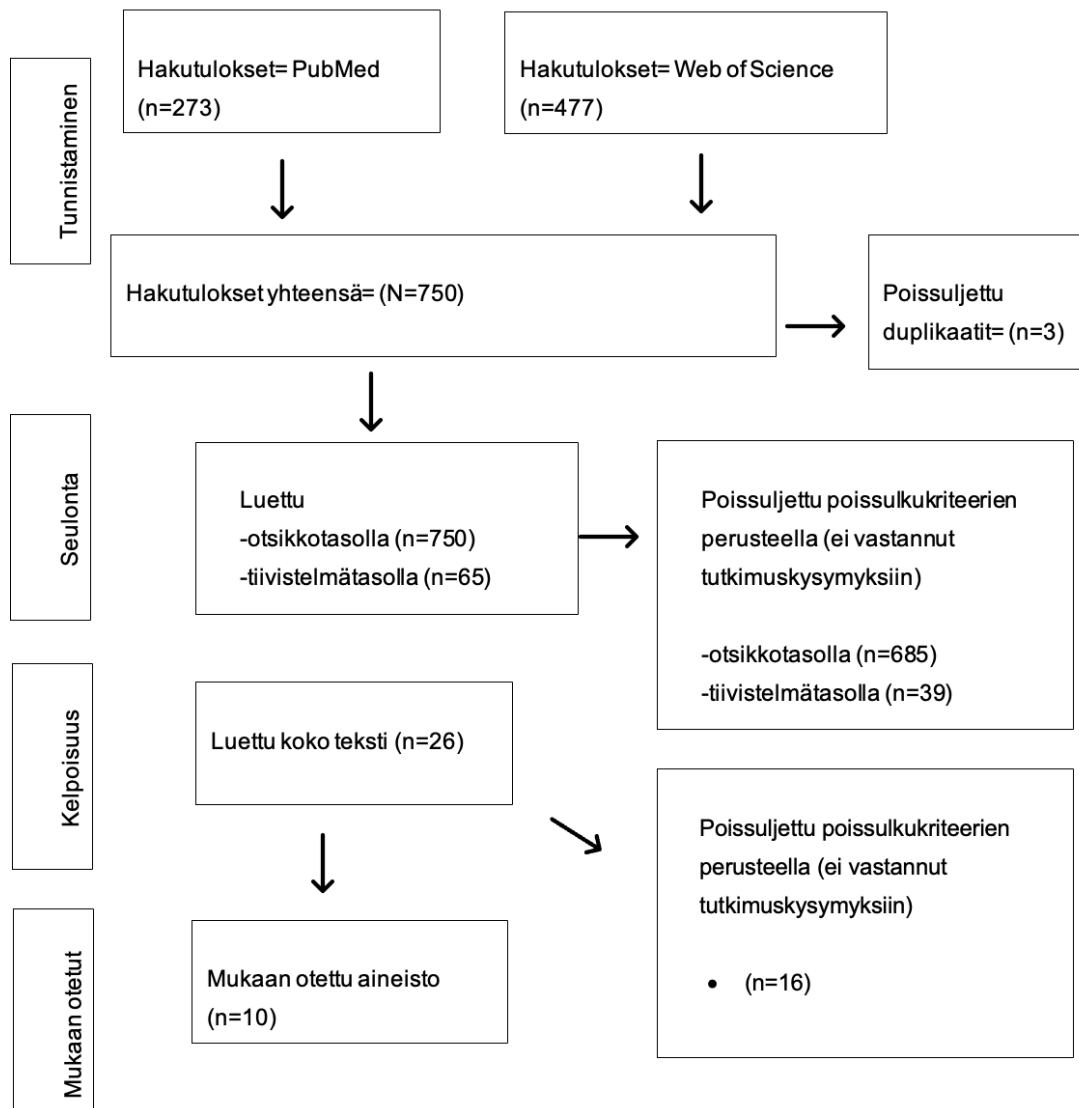
Aineisto on julkaistu vuosien 2018–2025 välillä. Aineiston kielenä kaikissa alkuperäistutkimuksissa tai katsauksissa oli englanti. Tutkimusten ja katsausten alkuperämaana olivat Australia, Iso-Britannia, Turkki, Irlanti, Brasilia ja Kanada (taulukko 4).

Taulukko 2 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Vertaisarvioitu julkaisu alkuperäistutkimuksesta tai katsauksesta	Julkaisua ei ole vertaisarvioitu
Täyttää tieteellisen tutkimuksen kriteerit	Ei täytä tieteellisen tutkimuksen kriteerejä
Julkaistu vuosina 2018–2025	Julkaisuvuosi muu kuin 2018–2025
Kielenä suomi tai englanti	Muu kieli kuin suomi tai englanti
Vastaa tutkimuskysymyksiin	Ei vastaa tutkimuskysymyksiin
Tutkimus tai katsaus sisältää joko suosituksia, kehittämisehdotuksia tai naissukupuolen vaikutuksia humanitaarisen avun tarpeeseen	Tutkimukset ja katsaukset eivät sisällä suosituksia, kehittämisehdotuksia tai naissukupuolen vaikutuksia humanitaarisen avun tarpeeseen

Ensimmäinen kirjallisuushaku toteutettiin 2.4.2025 PubMedissä. Rajauksina tietokannassa käytettiin kieltä (englanti), julkaisuvuotta (2018–2025) sekä aineiston ilmaista saatavuutta. Hakutuloksia tuli aluksi 273 kappaletta. Otsikon perusteella rajaamisen jälkeen tuloksena oli 40 tutkimusartikkelia. Seuraavaksi luettiin tiivistelmät, joiden perusteella mukaan otettiin 15 tutkimusartikkelia. Koko tekstin perusteella katsaukseen valittiin mukaan kuusi tutkimusartikkelia. Toinen kirjallisuushaku toteutettiin 22.4.2025 Web of Sciencessä. Tietokannassa käytettiin samoja rajoituksia, kuin edellisessäkin, ja hakutuloksena oli 189 tutkimusartikkelia. Otsikon perusteella rajattuna mukaan otettiin 28 tutkimusartikkelia. Duplikaatteina eli kaksoiskappaleina hakutuloksista poistettiin kolme tutkimusartikkelia. Tiivistelmän lukemisen jälkeen mukaan otettiin yksitoista tutkimusartikkelia. Kokotekstin perusteella katsaukseen valittiin lopulta neljä tutkimusartikkelia.

Kuva 1 Kirjallisuushaku PRISMA 2020 flow diagramia mukailleen

Kun aineistonhankinta on suoritettu, alkaa aineiston analyysivaihe. Analyysivaiheessa on tärkeää täsmentää rajauksia: mitkä ovat tutkimusten sisällyttämis- ja poissulkemiskriteerit, ja miten ne vaikuttavat valittuun aineistoon. Aineisto eritellään ja taulukoidaan, ja sille tehdään laadunarviointi. Mikäli laadunarviointi tehdään puutteellisesti, voi kirjallisuuskatsaukseen päätyä heikkoa ja epätarkoituksenmukaista aineistoa. Kirjallisuuskatsausta tehtäessä on hyvä toteuttaa kaksi laadunarviointia: alkuperäistutkimuksen laadunarviointi sekä toteutetun kirjallisuuskatsauksen laadunarviointi. Laadunarvioinnissa jokainen valittu artikkeli arvioidaan erikseen tai sitten arvioidaan artikkelien kokonaisuus esimerkiksi käsitteiden, teorioiden, mallien ja teorioiden tai metodien käytön näkökulmasta. Tutkimuskysymysten kannalta olennaisia tutkimuksia vertaillaan ja niistä luodaan uusi kokonaisuus (synteesi). (Vilka, 2023) Tutkimusaineiston analyysimenetelmänä toimii laadullinen sisällönanalyysi.

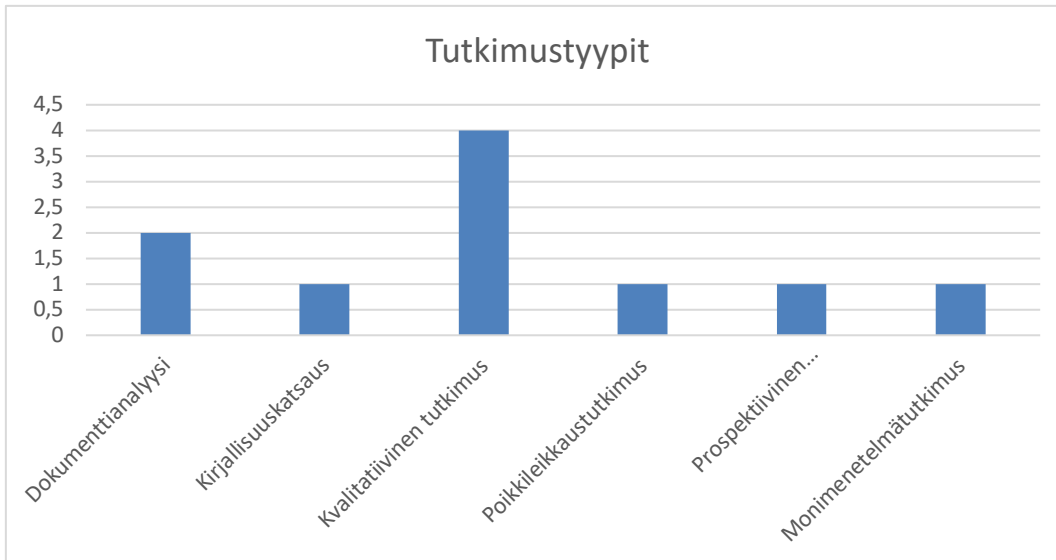
Sisällönanalyysissä kerätään aineistosta ne asiat, aiheet ja teemat, joita niissä käsitellään. Niistä koodataan luokkia, joiden välisiä suhteita tarkastellaan. Alaluokista muodostetaan yläluokkia yhteneväisyyksien ja eroavaisuuksien mukaan. (Vuori, n.d.) Aineiston analyysi aloitetaan, kun tutkimusaineistoa on kerätty tarpeeksi. Artikkelien laatua arvioidaan tutkimuksen tavoitteen asettelun, tutkimusasetelman asianmukaisuuden, tutkimusmenetelmien sopivuuden, viitekehysten selkeyden, tutkimusten rajoitusten esittelemisen ja johtopäätösten perusteella.

5 Tulosten esittely

Tässä kappaleessa käydään läpi scoping katsaukseen valitut tutkimukset ja esitellään katsauksen tulokset. Luku 5.1. vastaa tutkimuskysymykseen 1. Luvussa 5.2. perehdytään scoping katsauksen sisällönanalyysiin ja vastataan tarkemmin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin 2. ja 3. Luvusta 5.2. löytyy myös scoping katsauksen laadunarviointi.

5.1 Katsaukseen valitut tutkimukset

Katsaukseen valittiin kymmenen alkuperäistutkimusta tai kirjallisuuskatsausta (taulukko 2). Aineiston kaikki alkuperäistutkimukset ja katsaukset olivat vertaisarvioituja. Aineistosta neljä oli kvalitatiivisia tutkimuksia, kaksi dokumenttianalyysijä, yksi monimenetelmätutkimus, yksi prospektiivinen kohorttitutkimus, yksi kirjallisuuskatsaus ja yksi poikkileikkaustutkimus (kaavio 1). Scoping katsaukseen valituista tutkimuksista ja katsauksista kolmen aineisto oli kerätty syvähaastattelulla, kaksi kirjallisuushaulla, kaksi dokumenttianalyysillä, kaksi kyselylomakkeella ja yksi yksilöhaastatteluilla sekä ryhmäkeskustelulla. Aineiston analyysimenetelminä toimi neljässä tutkimuksessa laadullinen sisällönanalyysi, yhdessä kvantitatiivinen sisällönanalyysi, yhdessä teemoittelu, yhdessä induktiivinen analyysi, yhdessä tilastollinen analyysi, yhdessä tekstianalyysi ja yhdessä narratiivinen analyysi.

Kaavio 1 Tutkimustyyppit

Valittu aineisto koottiin taulukkoon (taulukko 3) johon eriteltiin tutkimuksen tekijät, vuosi ja minkä maalainen tutkimus oli kyseessä, mikä oli tutkimuksen tarkoitus, millä menetelmillä tutkimuksen aineisto on koottu, mitkä olivat tutkimusten keskeiset tulokset ja mitä suosituksia tutkimuksissa nousi esiin.

Taulukko 3 Katsaukseen valittu aineisto

	Tekijät, vuosi, maa	Tutkimuksen tarkoitus	Aineisto, tutkimus- ja analyysimenetelmät	Katsauksen kannalta keskeiset tulokset	Suosituks
1	Davies, S., Eslick, B., Calsado, D., Juanico, C., Oo, Z., Roberts, R., 2023, Australia	Tutkimuksen tavoitteena on tunnistaa ja ymmärtää Covid-19 pandemian sukupuolittuneita vaikutuksia ruoka- ja tuloturvaan naisilla, jotka elävät taloudellisessa epävarmuudessa maataloussektorilla Indo-Tyynenmeren	Kvalitatiivinen tutkimus, jossa haastateltiin 183 naista Myanmarissa, Papua-Uusi-Guineassa sekä Filippiineillä. Semi-strukturoitu haastattelu ja fokusryhmäkeskustelut. Laadullinen sisällönanalyysi.	Kolme keskeistä teemaa naisten ruokaturvan heikkenemisessä olivat lisääntynyt palkaton koti- ja hoivatyö, kotitalouden tulojen vähentyminen sekä ruoan ja muiden kotitaloustarvikkeiden hintojen nousu.	Uusintava työ tulee asettaa keskiöön kansallisella tasolla laadittaviin kriisivasteisiin. Kriisien vaikutukset uusintavan työn kautta ruokaturvaan ja köyhyyteen tulee tunnistaa.

		alueen maaseudulla.		Lisäksi pandemia vaikutti työhön, lisääntymisprosesseihin sekä kotitalouden sisäisiin dynamiikkoihin.	
2	Erbaydar, N., Onal, E., Kaya, E. 2021. Turkki.	Tutkimuksen tavoitteena on arvioida Turkin katastrofilainsäädäntöä sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulmasta.	Sekamenetelmätutkimus, dokumenttianalyysi ja työpajatyöskentely. 17 ei-tekniistä katastrofilainsäädäntöä. Työpaja, johon osallistui asiantuntijoita valtion virastoista, kansalaisjärjestöistä ja akateemisesta maailmasta. Työpajassa keskusteltiin lainsäädännön sukupuolisensitiivisyydestä. Työpajaan osallistui yhteensä 33 osallistujaa 19 eri organisaatiosta. Aineiston analyysimenetelmä nä sisällönanalyysi ja työpajatyöskentelyt laaditut suositukset.	17 lainsäädännöstä ainoastaan kaksi huomioi sukupuolen näkökulmaa. Yksi lainsäädännöistä käsitteli sukupuolten välistä tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta hyvin, yksi oli osittain sukupuolisensitiivinen ja lopuissa näkökulmaa ei huomioitu ollenkaan. Turkin katastrofilainsäädäntö ei ota riittävän hyvin huomioon sukupuolinäkökulmaa tai tiedosta sukupuolinäkökulman huomioimisen tärkeyttä lainsäädännössä ja katastrofikäytäntöihin integroimisessa.	AFAD:in (Turkin katastrofien ja hätätilanteiden hallintaviraston) ja hätätilanteiden toimintayksiköiden tulisi omata vähintään yksi naisjohtaja tai naisvarajohtaja, valtion johtoa, virkailijoita ja katastrofijärjestöjen työntekijöitä tulisi kouluttaa sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Lisäksi tulisi perustaa työryhmä, jonka tehtävänä olisi integroida sukupuolinäkökulmaa katastrofi- ja hätäohjeistuksiin.
3	Hirani, S. 2024. Kanada.	Tutkimuksen tavoitteena on tutkia luonnonkatastrofien vuoksi maansisäisiksi pakolaisiksi joutuneiden	Kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto kerättiin käyttämällä useita menetelmiä, kuten kenttähavaintoja, tiedotusvälineiden	Keskeisiä haasteita kuukautishygienian toteutumisessa olivat riittämätön majoitus, infrastruktuurien	Yhteisöpohjainen yhteistyö on välttämätöntä tehokkaiden interventioiden toteuttamiseksi.

		naisten kokemia kuukautishygienian haasteita alemman keskitulotason maiden, kuten Pakistanin, kontekstissa.	raporttien tarkastelua sekä 18 naisen syvähaastattelua. Semi-stukturoidut haastattelut, joille tehtiin kvalitatiivinen analyysi.	ja humanitaarisen avun puute, jätehuoltojärjestelmän puuttuminen sekä sukupuolisensitiivisten tilojen puute katastrofiapuleirillä.	Kuukautishygieniaan panostaminen naisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi katastrofeissa on tärkeää. Interventoiden tulee pitää sisällään kuukautishygieniatarvikkeita, kuukautishygieniaa tukevia tiloja, jätehuoltopalveluita, koulutusta sekä kulttuurisesti sopivia tiloja ja tarvikkeita.
4	Hirani, S., Richter, S., Salami, B. 2021. Kanada.	Tutkia humanitaarisen avun vaikutuksia luonnonkatastrofien vuoksi maansisäisiksi pakolaisiksi joutuneiden äitien imetyskäytäntöihin Chitralissa, Pakistanissa.	Kvalitatiivinen tutkimus. Osallisena neljän kylän asukkaita Chitralista, Pakistanista. Aineisto kerätty kenttähavainnoista, dokumenttianalyysillä, sekä puolistrukturoidulla syvähaastattelulla, jonka otanta oli 18 äitiä. Aineistolle tehtiin induktiivinen laadullinen analyysi.	Humanitaarinen apu edisti maansisäisten pakolaisäitien selviytymistä, terveyttä ja hyvinvointia, mutta siinä ilmeni ongelmia, jotka vaikuttivat negatiivisesti äitien imetyskäytänteisiin ja lisäsivät äitien haavoittuvaa asemaa.	Humanitaarisen avun tulee olla sukupuolisensitiivistä, harkittua, oikea-aikaista, tarpeisiin perustuvaa, oikeudenmukaista ja kontekstiin istuvaa. Katastrofitilanteisiin suositellaan järjestelmällistä avun kohdentamista sekä rajoitettua äidinmaitokorvikkeiden tai muiden rintamaidonkorvikkeiden jakelua.
5	Hossain, M., Pearson, R., McAlpine, A., Bacchus, L., Spangaro, J., Muthuri, S., Muuo, S., Franchi, G., Hess, T.,	Lisätä näyttöä siitä, miten pakolaisleireillä tapahtunut sukupuolittunut väkivalta vaikuttaa naisten mielenterveyteen.	Prospektiivinen kohorttitutkimus. Aineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla naisilta, jotka osallistuivat sukupuolittuneen väkivallan tapaushallintakeskukseen Dadaabin pakolaisleireillä Keniassa. Tutkimukseen osallistui 209 naista. Aineiston analyysimenetelmä	Kumppanin aiheuttama väkivalta voi altistaa naiset suuremmalle masennuksen riskille verraten naisiin, jotka ovat kokeneet väkivaltaa parisuhteen ulkopuolella. Konfliktiin liittyvä väkivalta oli tärkeä riskitekijä heikentyneelle	Palveluntarjoajien tulisi huomioida, että sukupuolittunutta väkivaltaa kokeneet naiset saattavat tarjota enemmän psykologista tukea. Lisäksi on tärkeää tunnistaa sukupuolittuneen väkivallan pitkäkestoiset vaikutukset.

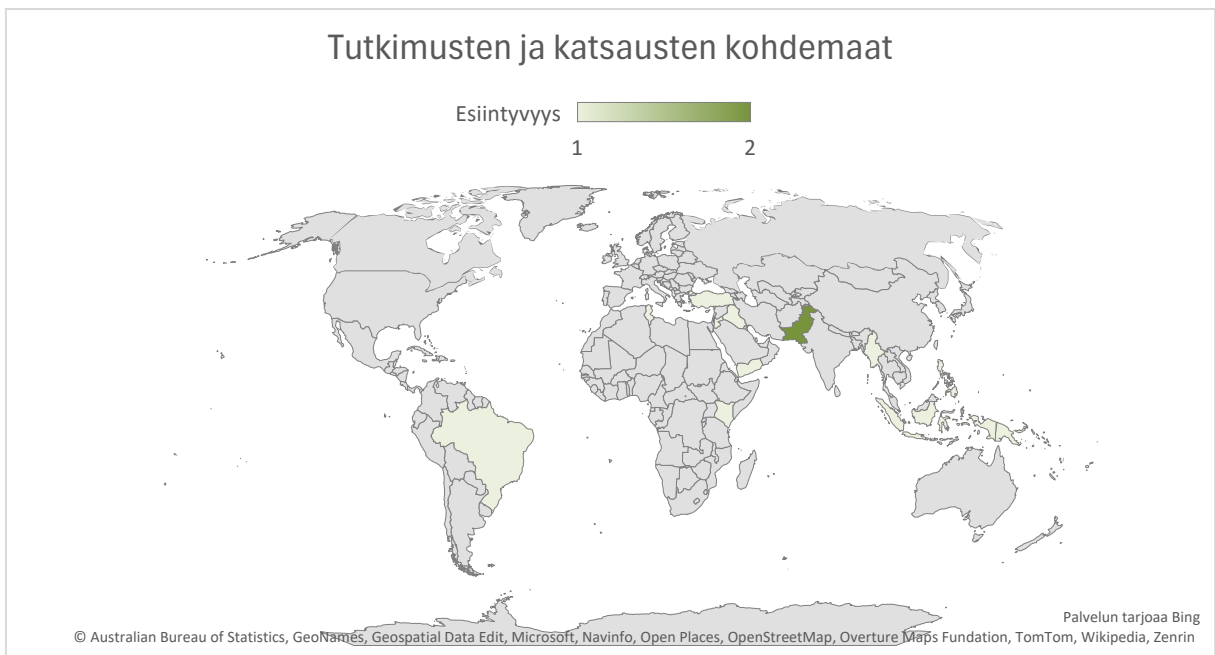
	Bangha, M., Izugbara, C. 2020. Iso-Britannia.		nä kvantitatiivinen analyysi.	mielenterveydell e.	
6	Pramono, A., Hikmawati, A., Smith, J. 2025. Australia.	Tunnistaa ja arvioida politiikkasääntelyä, joka koskee imeväisikäisten ja pienten lasten ruokinnan tukemista ja suojelemista kriisi- ja katastrofitilanteissa.	Kirjallisuuskatsaus, jonka aineistona toimi gray literature aineisto, joka kerättiin googlen basic ja advanced hauilla ja Indonesian imettäjien yhdistyksen kotisivuilta. Laadullisen sisällönanalyysin viitekehystenä toimi "the Infant and Young Child Feeding in Emergencies: Operational Guidance for Emergency Relief Staff and Program Managers (OG-IFE)" -ohjeistus.	Verkkohaussa löytyi 513 säädöstä. Tarkasteluun otettiin neljä säädöstä. Ne säädännöt, jotka tarkasteluun otettiin, eivät osoittaneet riittävää huomiointia tai tarpeeksi kattavaa suunnittelua imeväisten ja pienten lasten ruokinnasta hätätilanteissa.	Äidit ja imeväisikäiset lapset voivat altistua tarpeettomille riskeille ja torjuttavissa oleville sairauksille ja kuolemantapauksille hätätilanteissa. Indonesian tulisi parantaa katastrofiavun säädöksiään ja ohjeistuksiaan sopeuttamalla ne kansainvälisiin ohjeistuksiin. Hyviä käytäntöjä olisivat muun muassa paikallisten pienten lasten ja imeväisikäisten lasten ruokintakäytäntöjen säännöllinen arviointi sekä hätätyöntekijöiden kouluttaminen imetykseen liittyen.
7	Schall, B., Gonçalves, F., Valente, P., Rocha, M., Chaves, B., Porto, P., Moreira, A., Pimenta,	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten haavoittuvista kaupunkien ja maaseutujen konteksteista tulevat naiset ovat käsitelleet ruokaturvaa Covid-19 pandemian aikana Brasiliassa.	Kvalitatiivinen tutkimus. Puolistrukturoitu syvähaastattelu, jossa oli 49 naisen otanta. Aineisto analysoitu teemoittelemalla.	Nälän todettiin olevan keskeinen ongelma Brasiliassa, ja sitä koettiin vähäteltävän maan politiikassa. Nälän ja ruokaturvattomuuden koettiin liittyvän vahvasti sukupuoleen, rotuun ja yhteiskuntaluokk	Yhteisöjä ja erityisesti niiden naisjohtajia tulisi ottaa mukaan toimijoiksi suunniteltaessa toimia hätätilanteiden vaikutusten ennaltaehkäisemiseksi ja lieventämiseksi.

	D., 2022, Brasilia.			aan. Etenkin naisten johtamien yhteisöjen todettiin rakentavan omia verkostoja ja strategioita kriisistä selvitäkseen. Naisten johtajuus nähtiin tärkeänä keinona luoda uusia yhteisöllisiä ja kestäviä ratkaisuja ruoan saantiin.	
8	Summers, A., Bilukha, O., 2018, Iso-Britannia	Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää nykytila, kehittämiskohteet sekä konfliktin vaikutukset imeväisikäisten ja pienten lasten ruokintakäytäntöihin Itä-Ukrainan maan sisäisten pakolaisten keskuudessa.	Poikkileikkaustutkimus kotitalouksissa. Kyselyn otanta koostui 477 maan sisäiseksi pakolaisiksi joutuneiden perheiden imeväisikäisen tai pienen lapsen ruokailukäytännöistä. Aineiston analysointimenetelmänä tilastollinen analyysi.	Äidit, jotka lopettivat imetyksen ennen lapsen kuuden kuukauden ikää, mainitsivat useammin konfliktista johtuvan stressin pääasialliseksi syyksi imettämisen lopettamiseen.	Konfliktien vaikutusten lievittämiseksi ja lasten terveyden edistämiseksi tarvitaan humanitaarisia toimia, jotka keskittyvät auttamaan äitejä selviytymään konflikteista aiheutuvasta stressistä.
9	Swaine, A., 2023, Irlanti.	Pyrkiä edistämään keskustelua sukupuolten välisen tasa-arvon analyysin ja suunnittelun keskeisyydestä nykyisissä ja tulevaisuudessa kriisivasteissa, jotka liittyvät tartuntatautien puhkeamiseen rauhan ja turvallisuuden konteksteissa. Tavoitteena	Dokumenttianalyysi. Vertailu kuuden arabimaan kansallisista toimintaohjelmista (Irak, Jordania, Libanon, Palestiina, Tunisia ja Jemen) ja niiden yhtäläisyyksistä ja eroista YK:n Covid-19-kehukseen. Aineiston analyysimenetelmä tekstianalyysi.	Toimintaohjelmilla ja YK:n Covid-19-kehyksellä oli useita yhtäläisyyksiä mutta myös eroja. Kriisivasteen onnistuminen riippuu vahvasti siitä, kuinka vakavasti valtiot ovat puuttuneet eriarvoisuuksiin jo ennen kriisiä.	Sukupuolinäkökulmaa ei tulisi jättää huomiotta kriisin aikana, vaan olemassa olevat työkalut, kuten toimintaohjelmat, tulisi asettaa kriisivastesuunnittelun keskiöön. Kriiseihin vastaamiseksi tarvitaan vahvempaa sukupuolittietoista ja intersektionaalista suunnittelua sekä valtioiden

		tunnistaa riskit ja mahdollisuudet sukupuolitietoiselle lähestymistavalle kriisivasteiden suunnittelussa.		Kansalliset toimintaohjelmat ovat merkittävä väline kansainvälisen kriisinhallinnan ja tasa-arvotyön yhteydessä.	toimintaohjelmissa että kansainvälisissä viitekehyksissä.
10	VanLeeuwen, C., Torondel, B. 2018. Iso-Britannia.	Tavoitteena oli tunnistaa vertaisarvioituja tutkimuksia ja gray literaturea, jossa käsitellään kuukautisterveyden hallintaa hätäavun kontekstissa. Tarkoituksena kuvata nykyisiä käytäntöjä, ohjeistuksia, empiiristä tutkimusta sekä humanitaarisen avun toimia väestön kuukautistarpeisiin vastaamisessa.	Dokumenttianalyysi. Strukturoitu kirjallisuushaku toteutettiin neljässä tietokannassa käyttämällä termejä "menstrual hygiene", "menstrua*", "refugee", "IDP", "displace", "emergenc*" ja "crisis". Keskeisten asiakirjojen lähteitä ja kirjoittajia konsultoitiin lisäaineistojen löytämiseksi. Kirjallisuuskatsauksen aineisto koostui 51 artikkelista, joista 16 oli vertaisarvioituja tutkimuksia ja 35 gray literaturea. Aineiston analyysimentelmä narratiivinen analyysi.	Interventioiden tulisi keskittyä sopivien kuukautistarvikkeiden (suojien ja tukitarvikkeiden) toimittamiseen, ja kunnollisten saniteettitilojen ja jätehuollon ylläpitämiseen. Kuukautishygienista sekä naisbiologiasta tulisi lisätä koulutusta tytöille ja pojille. Humanitaarisen avun toimijoiden kokemuksia ja yhteistyötä tulisi lisätä avun kehittämiseksi. Interventioiden seuranta ja arviointia tulisi toteuttaa enemmän, ja tuloksia jakaa julkisesti, jotta saadaan lisää tutkimukseen perustuvia ohjeistuksia.	Tyttöjä ja naisia tulisi konsultoida kuukautisterveyttä ylläpitävien interventioiden suunnittelussa ja implementoinnissa. Koulutusta kuukautissuojien ja -tarvikkeiden käytöstä sekä biologian tytöille ja pojille tulisi lisätä. Henkilöstöä tulisi kouluttaa kuukautishygieniatarvikkeiden toimittamiseen liittyen. Eri toimijoiden kokemuksia tulisi hyödyntää. Tieteellistä tutkimusta kuukautishygieniaan liittyen tulisi lisätä.

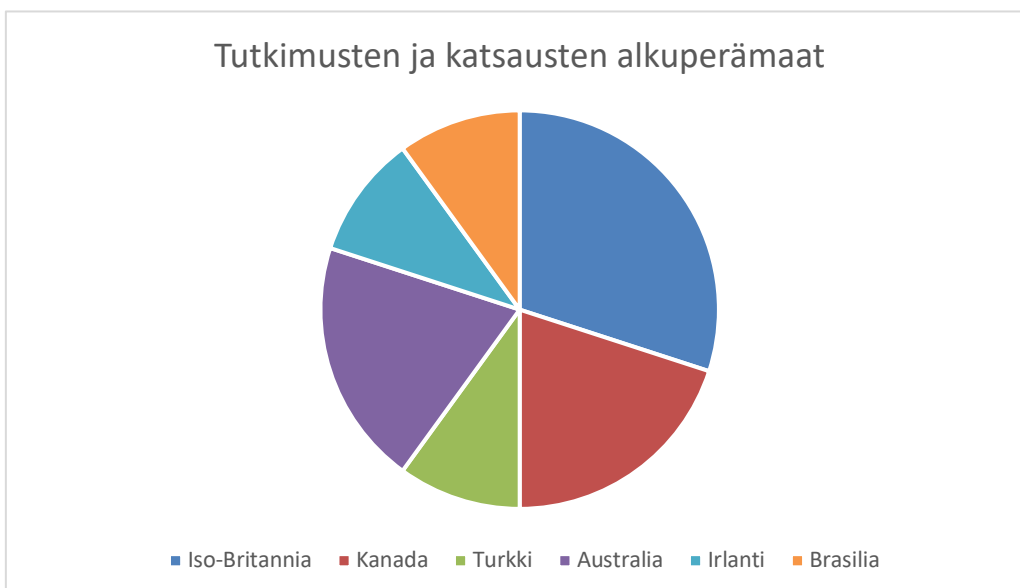
Tutkimusten ja katsausten otanta vaihteli. Isoin otanta oli 477 haastateltavaa, pienin otanta taas 18 haastateltavaa. Myös tutkimusten teemoissa oli jakaumaa. Neljä käsitteli sukupuolisensitiivisyyden puutetta lainsäädännöissä ja ohjeistuksissa, neljä käsitteli raskautta ja imettämistä, kaksi käsitteli ruokaturvaa, kaksi käsitteli kuukautisterveyttä, yksi käsitteli palkatonta koti- ja hoivatyötä ja yksi käsitteli sukupuolistunutta väkivaltaa.

Kuva 2 Tutkimusten ja katsausten kohdemaat

Aineistojen ympäristöinä (kuva 2) ja konteksteina olivat Myanmar, Filippiinit ja Papua-Uusi-Guinea pandemia-aikaan, Turkki ja sen katastrofilainsäädännöt, Pakistanin pakolaisleiri, Pakistanin hätäapuleiri, Kenian pakolaisleiri, Indonesian kriisi- ja katastrofitilanteet, Brasilian haavoittuvat asuinalueet pandemian aikana, Irak, Jordania, Libanon, Palestiina, Tunisia ja Jemen pandemian aikaan, sekä kirjallisuuskatsauksen kontekstina yleisesti hätäapu. Haastattelututkimuksissa haastateltiin maansisäisiksi pakolaisiksi joutuneita naisia ja äitejä pakolais- ja hätäapuleireiltä. Yhdessä tutkimuksessa haastateltiin sidosryhmien asiantuntijoita valtion virastoista, kansalaisjärjestöistä ja akateemisesta maailmasta.

Taulukko 4 Tutkimusten ja katsausten alkuperämaat

5.2 Scoping katsauksen sisällölliset tulokset

Scoping kirjallisuuskatsauksen aineisto analysoitiin käyttämällä sisällönanalyysiä. Tavoitteena oli tunnistaa aineistosta toistuvia ilmiöitä, joista muodostetaan yläkategorioita. Yläkategorioista muodostui teemoja ja suosituksia, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Sisällönanalyysi toteutettiin vaiheittain. Sisällönanalyysin avulla tunnistettiin kuusi teemaa (taulukko 5), ja kuusi suositusta (taulukko 6). Tunnistetut teemat ja suositukset on esitelty kaavioissa 2 ja 3, joissa näkyy myös se, kuinka moni tutkimus tuki kutakin tehtyä havaintoa. Katsauksessa esiin nousseet teemat naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen olivat raskaus ja imettäminen, kuukautisterveys, sukupuolittunut väkivalta, ruokaturva, palkaton koti- ja hoivatyö sekä sukupuolisensitiivisyyden puute lainsäädännössä.

Taulukko 5 Naissukupuolen vaikutukset humanitaarisen avun tarpeeseen

Tutkimusten ja katsausten keskeiset tulokset	Tutkimuksista ja katsauksista muodostetut teemat naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen
<p>-Riittämättömät interventiot (saniteettitilat, jätehuolto) kuukautishygienian toteuttamiselle (VanLeeuwen ym. 2018)</p> <p>Puutteellinen tyttöjen ja poikien kouluttaminen naisbiologiasta ja kuukautisterveydestä (VanLeeuwen ym. 2018)</p> <p>Puute humanitaarisen avun toimijoiden yhteistyössä toimivien kuukautisterveyteen liittyvien interventioiden suunnittelussa (VanLeeuwen ym. 2018)</p> <p>-Riittämättömät saniteettitilat, sukupuolisensitiivisyyden puute humanitaarisessa avussa, puutteellinen jätehuolto, kuukautishygienian toteutumattomuus (Hirani, 2024)</p>	Kuukautisterveys
<p>-Lisääntynyt palkaton koti- ja hoivatyö, kotitalouden tulojen vähentyminen kriisin aikana (Davies ym. 2023)</p>	Palkaton koti- ja hoivatyö

<p>-Lisääntynyt palkaton koti- ja hoivatyö, kotitalouden tulojen vähentyminen kriisin aikana (Davies ym. 2023)</p> <p>-Äitien imetyskäytäntöjen ja haavoittuvan aseman tukeminen (Hirani ym. 2021)</p> <p>-Puutteet lainsäädännössä, jotka koskevat imeväisikäisten ja pienten lasten ruokintaa kriisi- ja katastrofitilanteissa (Pranomo ym. 2025)</p> <p>-Konfliktista aiheutuva stressi synnä lopettaa alle kuuden kuukauden ikäisen lapsen imettäminen (Summers ym. 2018)</p>	Raskaus ja imettäminen
<p>-Naisten ruokaturvan heikkeneminen kriisissä (Davies ym. 2023)</p> <p>--Naisten nälän ja ruokaturvan ongelmat kriisin aikana (Schall ym. 2022)</p>	Ruokaturva
<p>-Riittämätön sukupuolinäkökulman ja sukupuolisensitiivisyyden huomioiminen katastrofilainsäädännössä (Erbaudar ym. 2018)</p> <p>-Puutteet lainsäädännössä, jotka koskevat imeväisikäisten ja pienten lasten ruokintaa</p>	Sukupuolisensitiivisyyden puute lainsäädännössä ja ohjeistuksissa

<p>kriisi- ja katastrofitilanteissa (Pranomo ym. 2025)</p> <p>-Ruokaturvan huomioiminen politiikassa, yhteisöjen ja naisjohtajien tarve omien verkostojen luomiseksi kriisistä selviytymiseksi (Schall ym. 2022)</p> <p>-Tarve sukupuolisensitiivisemmille toimintaohjeille ja sukupuolisensitiivisyyden huomioimiselle kriisivasteissa (Swaine, 2023)</p>	
<p>-Sukupuolistuneen väkivallan heikentävät vaikutukset naisten mielenterveyteen (Hossain ym. 2020)</p>	<p>Sukupuolistunut väkivalta</p>

Aineistosta eniten esiin nousi sukupuolisensitiivisyyden puute lainsäädännössä (n=4) sekä raskaus ja imettäminen (n=4) Vain kerran aineistosta nousivat palkaton koti- ja hoivatyö. (n=1) sekä sukupuolittunut väkivalta (n=1). Kuukautisterveys (n=2) ja ruokaturva (n=2) jäivät näiden kahden väliin.

Kaavio 2 Naissukupuolen vaikutukset humanitaarisen avun tarpeeseen

Lisäksi aineistosta kerättiin suosituksia humanitaarisen avun kehittämiseksi naissukupuolen tarpeita tukevammaksi (taulukko 6). Suosituksia muodostettiin yhteensä kuusi kappaletta. Suositukset ovat humanitaarisen avun kehittäminen sukupuolisensitiivisemmäksi, humanitaarisen avun suunnittelijoiden ja toimijoiden kouluttaminen sukupuolisensitiivisyydestä ja yhteistyön lisääminen avun kehittämiseksi, humanitaarisen

avun vastaanottajien kouluttaminen naissukupuolen erityispiirteistä, naissukupuolen erityispiirteitä koskevan tutkimustyön lisääminen, sukupuolisensitiivisyyden huomioiminen humanitaarista apua koskevassa lainsäädännössä ja ohjeistuksissa sekä lainsäädännön ja ohjeistusten yhtenäistäminen sekä tyttöjen ja naisten osallistaminen humanitaarisen avun, lainsäädännön ja ohjeistuksien suunnitteluun.

Taulukko 6 Naissukupuolen vaikutukset humanitaarisen avun tarpeeseen

Tutkimuksissa ja katsauksissa nousseet suositukset	Humanitaarisen avun kehittäminen naissukupuolen vaikutusten mukaan – muodostetut kehittämissuositukset
<p>-Uusintavan työn huomioiminen kriisivasteista suunnitellessa (Davies ym. 2023)</p> <p>-Kriisien vaikutukset ruokaturvaan uusintavan työn kautta tulisi tunnistaa (Davies ym. 2023)</p> <p>-Yhteisöpohjaisen yhteistyön lisääminen humanitaarisen avun interventioiden suunnittelussa (Hirani, 2024)</p> <p>-Järjestelmällinen ja tarpeisiin perustuva tarvikkeiden järjestäminen (Hirani ym. 2021)</p> <p>-Sukupuolittuneesta väkivallasta aiheutuneiden vaikutusten tunnistaminen ja tehostetun tuen tarpeen huomioiminen palvelujen suunnittelussa (Hossain ym. 2020)</p> <p>-Yhteisöjen ja niiden naisjohtajien osallistaminen hätätilanteita koskevien toimien suunnittelussa (Schall ym. 2022)</p> <p>-Tarpeenmukaisten kuukautistarvikkeiden toimittaminen, saniteettitilojen ja jätehuollon mahdollistaminen (VanLeeuwen ym. 2018)</p> <p>-Humanitaariset toimet, joiden tarkoituksena on auttaa äitejä</p>	<p>Humanitaarisen avun kehittäminen sukupuolisensitiivisemmäksi</p>

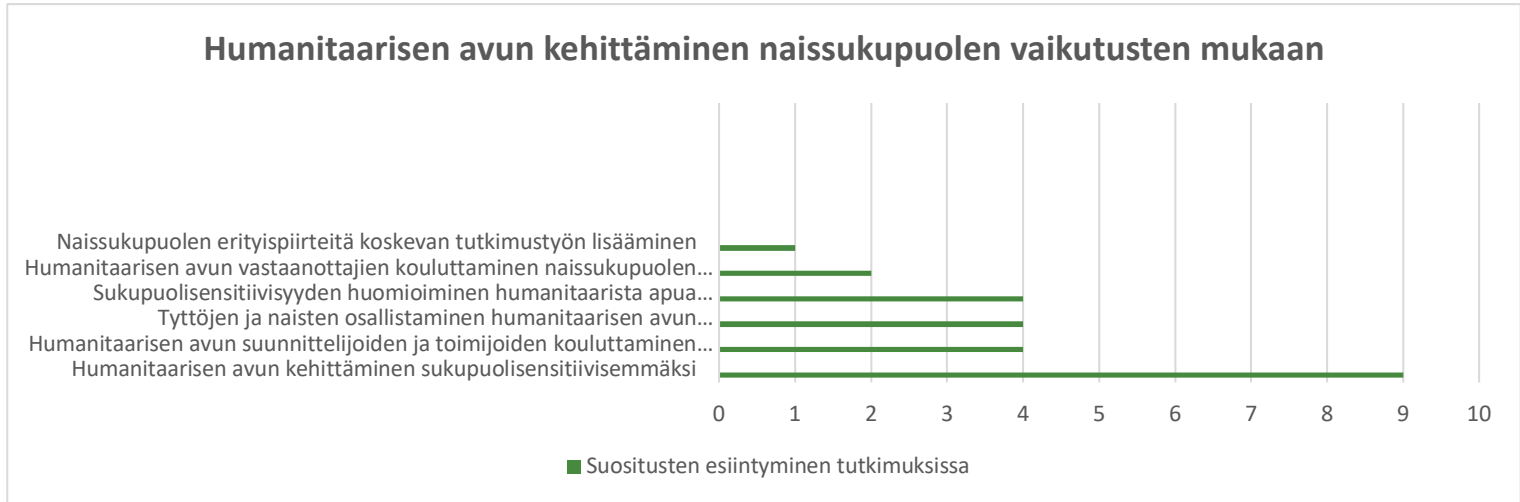
<p>selviämään konfliktien aiheuttamasta stressistä (Summers ym. 2018)</p> <p>-Humanitaarisen avun kehittäminen tarpeisiin perustuvaksi, järjestelmälliseksi ja sukupuolisensitiiviseksi (Hirani ym. 2021)</p>	
<p>-Humanitaarisen avun toimijoiden yhteistyön kehittäminen, jotta saadaan toimivampia interventioita kuukautisterveiden kehittämiseksi (VanLeeuwen ym. 2018)</p> <p>-Hätätyöntekijöiden kouluttaminen imeväisikäisten ja pienten lasten ruokinnan ohjeistuksista (Pranomo ym. 2025)</p> <p>-Humanitaarisen avun työntekijöiden kouluttaminen kuukautisterveystä (VanLeeuwen ym. 2018)</p> <p>-Valtionjohdon, virkailijoiden ja humanitaarisen avun työntekijöiden kouluttaminen sukupuolisensitiivisyydestä (Erbaudar ym. 2018)</p>	<p>Humanitaarisen avun suunnittelijoiden ja toimijoiden kouluttaminen sukupuolisensitiivisyydestä ja yhteistyön lisääminen avun kehittämiseksi</p>
<p>-Kuukautishygieniaan liittyvän koulutuksen tarjoaminen osana humanitaarista apua (Hirani, 2024)</p> <p>-Koulutuksen tarjoaminen tytöille ja pojille naisbiologiasta ja kuukautisterveystä (VanLeeuwen ym. 2018)</p>	<p>Humanitaarisen avun vastaanottajien kouluttaminen naissukupuolen erityistarpeista</p>
<p>-Kuukautishygieniaa koskevan tutkimuksen lisääminen (VanLeeuwen ym. 2018)</p>	<p>Naissukupuolen erityispiirteitä koskevan tutkimustyön lisääminen</p>

<p>-Sukupuoli-sensitiivisyyttä lainsäädäntöön lisäävien työryhmien perustaminen (Erbaudar ym. 2018)</p> <p>-Katastrofi-lainsäädännön kehittäminen tukemaan imeväisikäisten ja pienten lasten ruokintaa kriisi- ja katastrofitilanteissa (Pranomo ym. 2025)</p> <p>-Sukupuolisensitiivisyyden huomioiminen kansallisissa ja kansainvälisissä toimintaohjelmissa (Swaine, 2023)</p> <p>-Katastrofi-lainsäädäntöjen yhtenäistäminen kansainvälisten ohjeiden mukaisesti (Pranomo ym. 2025)</p>	<p>Sukupuolisensitiivisyyden huomioiminen humanitaarista apua koskevassa lainsäädännössä ja ohjeistuksissa sekä lainsäädäntöjen ja ohjeistusten yhtenäistäminen</p>
<p>-Yhteisöjen ja niiden naisjohtajien osallistaminen hätätilanteita koskevien toimien suunnittelussa (Schall ym. 2022)</p> <p>-Tytöjen ja naisten osallistaminen kuukautisterveyttä koskevan avun suunnitteluun (VanLeeuwen ym. 2018)</p> <p>-Yhteisöpohjaisen yhteistyön lisääminen humanitaarisen avun interventioiden suunnittelussa (Hirani, 2024)</p> <p>-Naisten lisääminen johtoryhmiin, jotka laativat katastrofilainsäädäntöjä (Erbaudar ym. 2018)</p>	<p>Tytöjen ja naisten osallistaminen humanitaarisen avun, lainsäädännön ja ohjeistusten suunnitteluun</p>

Näistä suosituksista aineistosta nousi eniten esiin humanitaarisen avun kehittäminen sukupuolisensitiivisemmäksi (n=9). Seuraavaksi eniten aineistosta erottui sukupuolisensitiivisyyden huomioiminen humanitaarista apua koskevissa lainsäädännöissä ja ohjeistuksissa sekä lainsäädännön ja ohjeistusten yhtenäistäminen (n=4), tyttöjen ja naisten osallistaminen humanitaarisen avun suunnitteluun (n=4) sekä humanitaarisen avun suunnittelijoiden ja toimijoiden kouluttaminen sukupuolisensitiivisyydestä ja yhteistyön lisääminen avun kehittämiseksi (n=4). Humanitaarisen avun vastaanottajien kouluttaminen

naissukupuolen erityistarpeista mainittiin kaksi kertaa (n=2). Vähiten tiheästi (n=1) aineistosta esiin nousi naissukupuolen erityispiirteitä koskevan tutkimustyön lisääminen.

Kaavio 3 Humanitaarisen avun kehittäminen naissukupuolen vaikutusten mukaan

Katsauksen laadunarviointi toteutettiin tutkimustyypeittäin hyödyntäen eri arviointityökaluja. Jokainen tutkimus arvioitiin yksilöllisesti, ja arvioinneista koostettiin yhteenveto taulukkoon. Laadua arvioitiin asteikolla hyvä, kohtalainen ja heikko. Laadunarvioinnin toteutti opinnäytetyön tekijä yksin. Laadunarvioinnin tavoitteena oli lisätä katsauksen luotettavuutta, ei poissulkea aineistoa mahdollisen heikon laadun vuoksi. Scoping kirjallisuuskatsaukseen mukaan otetut alkuperäistutkimukset ja katsaukset osoittautuivat laadunarvioinnin myötä laadukkaiksi. Kymmenestä tutkimuksesta ja katsauksesta kahdeksan oli laadultaan hyviä, kaksi kohtalaisia, eikä yksikään osoittautunut laadultaan heikoksi.

Taulukko 7 Katsaukseen mukaan valittujen tutkimusten laadunarviointi

Tutkimus (tekijät ja vuosi)	Tutkimustyyppi	Laadunarviointityökalu	Laatu (hyvä-kohtalainen-heikko)	Perustelut
Davies ym. 2023	Kvalitatiivinen tutkimus	CASP-checklist	HYVÄ	Tutkimus täytti kaikki CASP-checklistin kriteerit

Erbaudar ym. 2018	Monimenetelmätutkimus	MMAT	KOHTALAINEN	Kvantitatiivinen osio toimivampi, kvalitatiivisessa osiossa puutteita. Metodien yhdistämisen perustelu heikko, eivät täydennä toisiaan vaan toimivat erillisinä komponentteina.
Hirani 2024	Kvalitatiivinen tutkimus	CASP-checklist	HYVÄ	Tutkimus täytti lähes kaikki CASP-checklistin kriteerit
Hirani ym. 2021	Kvalitatiivinen tutkimus	CASP-checklist	HYVÄ	Tutkimus täytti lähes kaikki CASP-checklistin kriteerit
Hossain ym. 2020	Prospektiivinen kohorttitutkimus	MMAT	KOHTALAINEN	Seuranta ja ryhmien vertailtavuus jäivät epäselväksi
Pranomo ym. 2025	Dokumenttianalyysi	CASP-checklist	HYVÄ	Tutkimus täytti kaikki CASP-checklistin kriteerit
Schall ym. 2022	Kvalitatiivinen tutkimus	CASP-checklist	HYVÄ	Tutkimus täytti kaikki CASP-checklistin kriteerit

Summers ym. 2018	Poikkileikkaustutkimus	MMAT	HYVÄ	Tutkimus täytti kaikki MMAT-mittarin kriteerit
Swaine 2023	Dokumenttianalyysi	CASP-checklist	HYVÄ	Tutkimus täytti kaikki CASP-checklistin kriteerit
VanLeeuwen ym. 2018	Kirjallisuuskatsaus	AACODS	HYVÄ	Kirjallisuuskatsaus täytti lähes kaikki AACODS-mittarin kriteerit

5.3 Scoping katsauksen laadunarviointi

Scoping katsauksen laadunarviointi toteutettiin PRISMA for Scoping Reviews -työkalua mukailleen (Taulukko 8). Tässä scoping katsauksessa oli kolme tutkimuskysymystä, jotka oli määritelty ja esitelty selkeästi. Tutkimuskysymykset ovat sopivia scoping katsaukseen, sillä niihin oli sisällytetty kysymys, joka käsitteli aiheesta löytyvää tutkimustietoa. Kahteen muuhun tutkimuskysymykseen taas löytyi vastaus katsaukseen valitusta aineistosta ja sen teemoista. Katsauksen tavoite on selkeä, ja katsauksella pystyttiin vastaamaan tavoitteeseen. Katsauksen tausta on perusteltu laadukkaalla lähdekirjallisuudella. Sisäänotto- ja poissulkukriteerejä tarkasteltaessa voidaan todeta, että niiden määrä on sopiva, ja niiden avulla pystytään varmistamaan aineiston laadukkuus ja sopivuus katsaukseen. Niiden avulla on varmistettu myös se, että aineistolla pystytään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Katsauksessa kuvataan kohtalaisen selkeästi, millaisia tietolähteitä etsittiin. Tiedonkeruu ja -valintaprosessi on esitetty katsauksessa selkeästi. Sen esittämisessä on käytetty katsaukseen sopivia metodeja. Tiedonkeruumenetelmien valinta on kohtalaisen perusteltua. Löydökset on esitelty kohtuullisen loogisesti, ja niiden esittämistä on selkeytetty koostamalla löydökset taulukoihin. Katsauksen tavoitteet ja tulokset ovat hyvässä synteessä. Katsauksessa on huomioitu sen rajoitteet. Katsauksen johtopäätökset ovat aineistolähtöisiä. Katsaukseen valitulle aineistolle on tehty laadunarviointi. Katsauksen voidaan arvioida olevan laadultaan hyvä.

Taulukko 8 Scoping katsauksen laadunarviointi

Arvioinnin kohde	Kuvaus	Löytyykö katsauksesta (kyllä/ei/osittain)
Otsikko	Ilmaiseeko otsikko, että kyseessä on scoping katsaus?	Kyllä
Tiivistelmä	Onko tiivistelmässä esitelty tavoite, menetelmä, tulokset ja johtopäätökset	Kyllä
Tausta	Onko tausta ja perusteet katsauksen tekemiselle esitetty?	Kyllä
Tavoitteet, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	Onko katsauksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset kuvattu selkeästi?	Kyllä
Menetelmät	Onko katsauksessa mainittu, onko sen protokolla laadittu ennakkoon?	Kyllä
Sisäänottokriteerit	Onko katsauksessa kerrottu, millä perusteella tutkimukset on otettu mukaan katsaukseen?	Kyllä
Tiedonlähteet	Onko katsauksessa kerrottu mistä lähteistä tiedot haettiin?	Kyllä
Hakuprosessi	Onko hakuprosessi kuvattu riittävän tarkasti?	Osittain

Valintaprosessi	Onko katsauksessa kuvattu se, miten katsaukseen valitut tutkimukset on valittu?	Osittain
Tiedonkeruu	Onko katsauksessa kuvattu, miten tieto kerättiin?	Kyllä
Analyysi	Onko katsauksessa kuvattu, miten kerätty tieto on analysoitu?	Kyllä
Laadunarviointi	Onko katsauksessa mainittu, onko valituille tutkimuksille tehty laadunarviointia, ja millä menetelmällä se on tehty?	Kyllä
Valitut lähteet	Onko katsauksessa esitetty, kuinka monta tutkimusta löytyi ja valittiin katsaukseen?	Kyllä
Lähteiden ominaisuudet	Onko mukaan otettujen tutkimusten keskeiset piirteet kuvattu katsauksessa?	Kyllä
Tulokset	Onko katsauksessa esitetty, miten tutkimusten tulokset on yhdistetty ja raportoitu?	Kyllä
Yhteenveto	Onko päätulokset tiivistetty ja merkitys pohdittu?	Osittain
Rajoitukset	Onko katsauksen rajoitukset kuvattu?	Osittain

Johtopäätökset	Onko katsauksessa esitetty suosituksia tai johtopäätöksiä?	Kyllä
Rahoitus	Onko ilmoitettu mahdollinen rahoitus ja sidonnaisuudet?	Ei koske tätä opinnäytetyötä

6 Pohdinta

Kriisit vaikuttavat naisiin ja tyttöihin eri tavalla kuin miehiin ja poikiin. Heidän resurssinsa, kykynsä ja selviytymisstrategiansa kriiseissä ovat erilaisia, ja kriisit vaikuttavat tyttöihin ja naisiin todennäköisemmin negatiivisesti. Tytöt ja naiset eivät kuitenkaan ole yksinomaan kriisien passiivisia uhreja. Kuten myöskään poikia ja miehiä ei tule nähdä ainoastaan väkivallan tekijöinä. Sukupuolinormeilla on kielteisiä vaikutuksia myös poikiin ja miehiin. Heidän odotetaan usein uhraavan terveytensä tai henkensä yhteisöjen turvallisuuden puolesta. Miehet ja pojat osallistuvat usein taisteluihin ja konflikteihin, ja muodostavat enemmistön konfliktien uhreista. Pojat ja miehet altistuvat sotien pakkorekrytoinnille ja kuolevat kriisiolosuhteissa todennäköisemmin taisteluissa. Kun sekä naiset että miehet osallistetaan tasavertaisesti humanitaariseen toimintaan hyötyy siitä koko yhteisö. Tyttöillä ja naisilla sekä pojilla ja miehillä on erilaisia tarpeita kriisikontekstissa. Lisäksi heidän näkökulmansa ja voimavaransa kriiseissä eroavat. Näitä eroja hyödyntämällä humanitaarista apua voidaan kohdentaa paremmin eri väestöryhmillä, ja erityisesti niille, jotka ovat haavoittuvimmassa asemassa kriisien keskellä. (UN Women, 2017)

Sukupuolinäkökulman sisällyttäminen humanitaariseen työhön on tärkeä edellytys humanitaarisen avun kehittämiseksi sukupuolisensitiivisempään suuntaan. Se pystytään saavuttamaan kartoittamalla sukupuolittain eriytettyjä vaikutuksia ja tuloksia, toimimalla sukupuolitietoisesti osallistamalla kaikkia väestöryhmiä, seuraamalla ja arvioimalla sukupuolisensitiivistä työtettä, määrittelemällä sukupuolten erityistarpeita vastaavia toimenpiteitä sekä sukupuolitietoisella suunnittelulla. (UNICEF, 2018) Jotta sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen saadaan näkyväksi humanitaarisessa työssä, tulee sukupuolisensitiivisen toiminnan näkyä myös organisaation arjessa ja toimintakulttuurissa. Humanitaarisen avun henkilöstön osaamista sukupuolten välisestä tasa-arvosta tulisi vahvistaa. Humanitaarisen avun toimijoilla tulisi olla selkeät ja käyttäjäystävälliset

ohjeistukset, jotta sukupuolisensitiivisyys voidaan juurruttaa humanitaarisen toiminnan ytimeen. (Daigle, 22, s. 12) Kaikkien humanitaarisen avun toimijoiden yhteistyö ja koordinoitu toiminta on välttämätöntä kriisialueiden naisten ja tyttöjen tukemiseksi ja voimaannuttamiseksi. (Lafreniere, Sweetman & Thylin 2019)

Tämän opinnäytetyön isoimmaksi vahvuudeksi koen sen ajankohtaisuuden. Kehitysyhteistyön rahoitukset ovat heikentyneet leikkausten vuoksi. Jotta humanitaarisesta avusta saadaan olemassa olevalla rahoituksella mahdollisimman tehokasta, täytyy humanitaarisen avun kohdentamista suunnitella tarkkaan. Humanitaarisen avun vastaavuus avunsaajien tarpeeseen tekee avusta tehokkaampaa. Opinnäytetyön vahvuutena pidän myös sen monipuolisuutta. Opinnäytetyö vastaa onnistuneesti kaikkiin kolmeen tutkimuskysymykseen, ja kartoittaa sekä aiheesta tehtyä tutkimusta sekä naissukupuolen vaikutuksia humanitaarisen avun tarpeeseen, minkä lisäksi pystyttiin nostamaan esiin suosituksia humanitaarisen avun kehittämiseksi. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa tutkimustietoa naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen, ja siinä myös onnistuttiin. Opinnäytetyön rajoitteena on katsauksen pieni otanta. Suuremmalla otannalla pystyttäisiin esittämään vahvempia johtopäätöksiä. Katsauksen tulokset ovat pienestä otannasta huolimatta onnistuneita, sillä katsaukseen valittujen tutkimusten ja katsausten tulokset olivat erillistä aiheista huolimatta melko yhtenäisiä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa humanitaarisen avun kehittämistä naissukupuolen tarpeet huomioivammaksi. Scoping katsauksen aineistosta pystyttiin nostamaan naissukupuolen erityispiirteitä, jotka vaikuttavat humanitaarisen avun tarpeeseen, ja lisäksi aineiston pohjalta laadittiin suosituksia, joiden avulla humanitaarista apua voitaisiin kehittää naissukupuolen erityispiirteet huomioivammaksi.

6.1 Opinnäytetyön eettisyys ja kestävyys

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry on laatinut opinnäytetöitä koskevat eettiset suositukset, joiden tavoitteena on yhtenäistää ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosesseja, edistää hyvän tieteellisen käytännön toteutumista, ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä, sekä parantaa opinnäytetöiden laatua. Nämä suositukset ohjaavat opinnäytetyöprossiin osallistuvien oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuita opinnäytetyöprosessin aikana. YAMK opinnäytetyön tekijän tulee hallita hyvä tieteellinen käytäntö ja siihen liittyvät tutkijan vastuut, tunnistaa hyvää tieteellistä käytäntöä loukkaavat toimet ja tunnistaa niiden seuraamukset, tiedostaa ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettiset erityispiirteet, tunnistaa eettisen ennakoarvioinnin lähtökohdat ja tarve, hallita tutkimusyhteisössä hyväksytyt vastuulliset toimintatavat ja niiden keskeinen lainsäädäntö ja huomioida tutkimuksessaan tieteenala- ja ammattikohtaiset eettiset normistot ja käytännöt.

(ARENE, 2020, ss. 4–5) Tämän opinnäytetyön aikana noudatetaan Arenen suosituksia ja hyvää tieteellistä käytäntöä.

Hämeen ammattikorkeakoulu on osaltaan sitoutunut edistämään koulutuksen ja tutkimuksen keinoin YK:n määrittelemiä kestävän kehityksen tavoitteita. Kestävä kehitys on huomioitu osaksi kaikkea HAMK:in koulutustoimintaa. (HAMK, n.d.) Opiskelijana pyrin toimimaan tavalla, joka osaltaan edistää YK:n määrittelemiä kestävän kehityksen tavoitteita. Mielestäni opinnäytetyön aihe on tästä näkökulmasta tarkasteltuna ajankohtainen ja perusteltu. Agenda 2030 (Ulkoministeriö, n.d-b) on YK:n jäsenmaiden vuonna 2015 solmima kestävän kehityksen toimintaohjelma ja tavoitteet, joilla ohjataan kestävän kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Pyrkimyksenä on poistaa maailmasta äärimmäinen köyhyys mahdollistaa hyvinvoinnin turvaaminen ympäristölle kestävin keinoin. Yhtenä kestävän kehityksen tavoitteena on sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen.

6.2 Luotettavuus

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti merkittävä. Kirjallisuuskatsauksen muodoksi valikoitui Scoping kirjallisuuskatsaus. Se toimi hyvin opinnäytetyön aiheen kanssa, koska valitusta aiheesta ei ollut kovin paljon tutkimustietoa saatavilla. Scoping kirjallisuuskatsauksen avulla pystyi vastaamaan hyvin ennalta määriteltyihin tutkimuskysymyksiin. Katsauksessa käytettiin scoping kirjallisuuskatsauksen metodeja (esimerkiksi PRISMA-ScR). Hakustrategian laatiminen ja testaaminen vaati opinnäytetyön tekemisessä eniten aikaa. Hakulausekkeen muodostaminen riittävän kattavaksi, mutta opinnäytetyöhön sopimattomat tutkimukset poissulkevaksi osoittautui haastavaksi. Vaikka testihakujen jälkeen näytti siltä, että tutkimuksia löytyy riittävästi, rajautui poissulkuprosessin myötä suurin osa tutkimuksista pois. Tämän opinnäytetyön rajoitteeksi osoittautuikin pieni otanta. Testihakuja olisi voinut tehdä vielä enemmän, ja niiden avulla hioa hakulauseketta sopivammaksi.

Koen, että sisäänotto- ja poissulkukriteerit olivat hyviä, eivätkä vaikuttaneet niin paljon pieneen otantaan, kuin hakulauseke ja mahdollisesti valitut tietokannat. Prosessin alussa tarkoitus oli täydentää katsausta Google Scholarista haetun grey literaturen avulla, mutta tämä vaihe päätettiin jättää opinnäytetyöstä pois, koska testihakujen perusteella tutkimuksia vaikutti olevan riittävästi. Aineiston täydentäminen Google Scholarin hauilla olisi voinut parantaa opinnäytetyön laatua. Katsaukseen valitut tutkimukset olivat kuitenkin laadukkaita ja tuoreita. Pienestä otannasta huolimatta aineisto oli monipuolinen ja sisälsi tutkimuksia ja katsauksia eri maista ja mukana oli useita eri tutkimustyyppisiä. Pienestä otannasta

huolimatta aineistosta löytyi yhteneväisyyksiä ja teemoja ja suosituksia pystyi luotettavasti muodostamaan. Tulosten esittelyssä hyödynnettiin monipuolisesti taulukoita ja diagrammeja, jotka selkeyttivät tulosten esittelyä. Opinnäytetyössä oli vain yksi tekijä. Toinen tekijä olisi voinut lisätä opinnäytetyön luotettavuutta, sillä kaikki aineisto olisi kulkenut kahden tekijän läpi. Kaksi tekijää pienentäisi myös tekijän harhatulkintojen tai subjektiivisuuden riskiä. Katsauksen luotettavuutta lisää sekä katsauksen aineistolle että itse katsaukselle toteutettu laadunarviointi.

6.3 Johtopäätökset

Katsauksen tuloksissa nousi eniten esiin tarve humanitaarisen avun kehittämisestä sukupuolisensitiivisemmäksi. Keskeistä humanitaarisen avun suunnittelussa sukupuolisensitiivisemmäksi on se, että sillä pystytään tekemään avun tarvitsijoiden elämästä turvallisempaa, sillä huonosti suunnitellut toimenpiteet lisäävät riskiä sukupuolistuneelle väkivallalle. Katsauksen suosituksissa nousi voimakkaasti esiin myös tarve alan toimijoiden yhteistyön lisäämiselle. Erityisesti humanitaarisen avun toimijoiden kokemusten jakamista humanitaarisen avun kehittämiseksi suositeltiin. Kokemuksia jakamalla voitaisiin kehittää yhteisiä ohjeistuksia ja toimintatapoja, jotka palvelisivat humanitaarisen avun tarvitsijoita parhaiten. Tuloksissa korostettiin myös sukupuolisensitiivisyyden huomioimisen tarve katastrofi- ja hätäapulainsäädännöissä ja -ohjeistuksissa. Pidän tätä tärkeänä, koska lainsäädäntö ja ohjeistukset ohjaavat toimintaa perustavanlaatuisesti. Toiminnan kehittäminen ohjeistuksia ja lainsäädäntöä muokkaamalla on hidasta, mutta valaa kestävä perustuksen humanitaarisen avun kehittämiseksi sukupuolisensitiivisempään suuntaan. Katsaus nosti esiin myös tiedon lisäämisen, koulutuksen ja lisätutkimusten tarvetta. Humanitaarisen avun toimijoiden kouluttamista naissukupuolen erityispiirteistä sekä sukupuolisensitiivisestä työotteesta toivottiin lisää.

Naissukupuolen vaikutuksista humanitaarisen avun tarpeeseen löytyi paljon yksittäisiä piirteitä koskevia tutkimuksia ja katsauksia. Vaikuttaa siltä, että yksittäisiä piirteitä tunnustetaan hyvin, mutta niistä koostettavia synteesejä on vähemmän tutkimuspuolella. Koosteita löytyy enemmän alan toimijoiden ohjeistuksista. Ajattelen kuitenkin, että myös tutkimuspuolella näitä tarvittaisiin enemmän. Katsaukseen mukaan valituissa tutkimuksissa ja katsauksissa hyödynnettiin paljon haastatteluja tutkimusmenetelmänä. Tämä on erinomainen tapa nostaa esiin apua tarvitsevien naisten kokemuksia ja ääntä. Tämän lisäksi tarvittaisiin lisää myös määrällisiä tutkimuksia, jotta saadaan laajempaa otantaa ja isoja suuntaviivoja. Mielestäni selkeä tarve on myös humanitaarisen alan toimijoiden kokemusten ja tiedon kartoittaminen ja yhdistäminen. Näkisin, että esimerkiksi humanitaarisen avun asiantuntijoiden ja toimijoiden yhteishaastatteluilla saataisiin esiin hyödyllisiä kokemuksia ja

näkemyksiä, jotka yhdistäisivät kaiken kentällä olevan tiedon laajaksi ja monipuoliseksi yhteenvedoksi, jota humanitaarisen avun kentällä selvästi kaivataan.

Lähteet

ARENE. 2020. *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*.

[https://www.arene.fi/wp-](https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382)

[content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382](https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382)

Daigle, M. 2022. *HBG Report: Gender, power and principles in humanitarian action*.

[https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/sexualorientation/cfi-report-](https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/sexualorientation/cfi-report-ga77/ngos/2022-11-10/HumanitarianPolicyGroup-Annex3.pdf)

[ga77/ngos/2022-11-10/HumanitarianPolicyGroup-Annex3.pdf](https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/sexualorientation/cfi-report-ga77/ngos/2022-11-10/HumanitarianPolicyGroup-Annex3.pdf)

Davies, S., Eslick, B., Calsado, D., Juanico, C., Oo, Z., Roberts, R. 2023. *Centering social reproduction during crisis: women's experiences of food insecurity in Myanmar, Papua New Guinea, and the Philippines during the COVID-19 pandemic*. *Review of International Political Economy*, 31(2), 535–562. <https://doi.org/10.1080/09692290.2023.2231472>

Erbaydar, N., Onal, E., Kaya, E. 2021. *Analysis of Gender Sensitivity of Turkey's Disaster*

Legislation to Create a Disaster-Resilient Society. *Tohoku J Exp Med*. 2021 Aug;254(4):261–

266. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34421086/>

Eurooppa-neuvosto. 2024. *Humanitaarinen apu*.

<https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/humanitarian-aid/>

European commission. 2014. *Gender-age marker – Toolkit*.

https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf

European commission. 2023. *Gender- and age-sensitive aid*. [https://civil-protection-](https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/gender-and-age-sensitive-aid_en)

[humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/gender-and-age-sensitive-aid_en](https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/gender-and-age-sensitive-aid_en)

European Institute for Gender Equality. 2025. *Uusintava työ*.

[https://eige.europa.eu/publications-](https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1151?language_content_entity=fi)

[resources/thesaurus/terms/1151?language_content_entity=fi](https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1151?language_content_entity=fi)

HAMK. N.d. *Kestävä HAMK 2030*. [https://www.hamk.fi/tietoa-meista/vaikuttava-](https://www.hamk.fi/tietoa-meista/vaikuttava-hamk/kestava-hamk/)

[hamk/kestava-hamk/](https://www.hamk.fi/tietoa-meista/vaikuttava-hamk/kestava-hamk/)

- Hirani, S. 2024. *Barriers to Women's Menstrual Hygiene Practices during Recurrent Disasters and Displacement: A Qualitative Study*. Int J Environ Res Public Health. 2024 Jan 30;21(2):153. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38397644/>
- Hirani, S., Richter, S., Salami, B. 2021. *Humanitarian aid and breastfeeding practices of displaced mothers: a qualitative study in disaster relief camps*. East Mediterr Health J. 2021 Dec 28;27(12):1197–1202. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35137388/>
- Hossain, M., Pearson, R., McAlpine, A., Bacchus, L., Spangaro, J., Muthuri, S., Muuo, S., Franchi, G., Hess, T., Bangha, M., Izugbara, C. 2020. *Gender-based violence and its association with mental health among Somali women in a Kenyan refugee camp: a latent class analysis*. J Epidemiol Community Health. 2020 Nov 4;75(4):327–34. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33148683/>
- Lafneriere, J., Sweetman, C., Thylin, T. 2019. *Introduction: gender, humanitarian action and crisis response*. Gender & Development, 27(2), 187–201. <https://doi.org/10.1080/13552074.2019.1634332>
- Mielenterveystalo. N.d. *Sukupuolinormit voivat rajoittaa elämää*. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/sukupuoli-identiteetin-jasentamisen-omahoito-ohjelma/sukupuolinormit-voivat-rajoittaa>
- OCHA. N.d. *Gender equality and the empowerment of women and girls*. <https://www.unocha.org/gender-equality-and-empowerment-women-and-girls>
- Pollock, D., Evans, C., Jia, R-M., Saran, A., Campbell, F., Munn, Z., Brandao De Moraes, E., Peters, M., Tricco, A., Khalil, H., Godfrey, C. 2024. *“How-to”: scoping review?* Journal of Clinical Epidemiology, Volume 176, 111572. [https://www.jclinepi.com/article/S0895-4356\(24\)00328-7/fulltext](https://www.jclinepi.com/article/S0895-4356(24)00328-7/fulltext)
- Pramono, A., Hikmawati, A., Smith, J. 2025. *Breastfeeding Support and Protection During Natural Disaster and Climate-Related Emergencies in Indonesia: Policy Audit*. J Hum Lact. 2025 May;41(2):231–242. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/40109205/>
- Salminen, A. 2023. *Mikä on kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston raportteja 40. <https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/15470/978-952-395-081-8%20%28PDF%29.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Schall, B., Gonçalves, F., Valente, P., Rocha, M., Chaves, B., Porto, P., Moreira, A., Pimenta, D. 2022. *Gender and food insecurity in the COVID-19 pandemic in Brazil: hunger through women's voices*. *Ciênc. saúde coletiva* 27 (11) Nov 2022.

<https://www.scielo.br/j/csc/a/W4SVQYKZYHtHnpqggXXhWMm/?lang=en>

SPR. N.d. *Humanitaarinen apu*. <https://www.punainenristi.fi/tyomme/kansainvalinen-apu/humanitaarinen-apu/>

Summers, A., Bilukha, O. 2018. *Suboptimal infant and young child feeding practices among internally displaced persons during conflict in eastern Ukraine*. *Public Health Nutrition*. 2018;21(5):917-926. <https://www.cambridge.org/core/journals/public-health-nutrition/article/suboptimal-infant-and-young-child-feeding-practices-among-internally-displaced-persons-during-conflict-in-eastern-ukraine/9F4B0EA5F13A05B7724BC69AF98B593A>

Suomen Pakolaisapu. 2025. *Sanasto*. <https://pakolaisapu.fi/tietoa/sanasto/>

Swaine, A. 2023. *The nexus between COVID-19 and gender, peace and security: opportunities and risks for gender planning responses*. *International Feminist Journal of Politics*, 25(5), 891–917. <http://tandfonline.com/doi/full/10.1080/14616742.2023.2216715>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023. *Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys*. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys>

TSK. 2017. *Kokonaisturvallisuuden sanasto*. https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/02/Kokonaisturvallisuuden_sanasto.pdf

Ulkoministeriö. 2019. *Suomi humanitaarisen avun antajana*. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161936/UM_2019_01.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Ulkoministeriö. 2021. *Humanitaarista apua tarvitaan enemmän kuin koskaan – Suomi rahoittaa ruoka-apuja ja turvallisia synnytyksiä kriisialueilla*. https://finlandabroad.fi/web/jpn/ulkoministerion-tiedotteet/-/asset_publisher/kyaK4Ry9kbQ0/content/humanitaarista-apua-tarvitaan-enemman-kuin-koskaan-suomi-rahoittaa-ruoka-apua-ja-turvallisia-synnytyksia-kriisialueilla/35732

Ulkoministeriö. 2022. *Kehityspolitiikan tulokset 2022. Humanitaarinen apu.*
<https://um.fi/web/kehityspolitiikan-tulosraportti-2022/tulokset/humanitaarinen-apu>

Ulkoministeriö. 2023. *Naiset, rauha ja turvallisuus. Suomen kansallinen toimintaohjelma 2023–2027.*

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164697/UM_2023_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ulkoministeriö. N.d.-a *Humanitaarinen apu tuo lievitystä hädän keskelle.*
<https://um.fi/humanitaarinen-apu>

Ulkoministeriö. N.d.-b. *Suomen kehityspolitiikan tavoitteet ja periaatteet.*
<https://um.fi/suomen-kehityspolitiikan-tavoitteet-ja-periaatteet?nodeid=49312&contentlan=1&culture=fi-FI>

Ulkoministeriö. N.d.-c. *Gender Equality.* <https://um.fi/generation-equality>

UN Women Suomi. N.d. *Kriisit ja konfliktit.* <https://unwomen.fi/nain-vaikutamme/kriisit-ja-konfliktit/>

UN Women. 2017. *IASC Gender in humanitarian action handbook.*
<https://www.gihahandbook.org/#en/Section-A/Topic-3>

UN Women. N.d.-b. *What we do: humanitarian action.* <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/humanitarian-action>

UN Women. N.d.-c. *Crisis response and recovery.* <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/humanitarian-action/emergency-response>

Un Women. N.d.-d. *Facts and figures: women, peace and security.*
<https://www.unwomen.org/en/articles/facts-and-figures/facts-and-figures-women-peace-and-security#90014>

UNICEF. 2018. *Enhancing gender in humanitarian response.*
<https://www.unicef.org/rosa/media/2481/file/EnhancingGenderinHumanitarianResponse.pdf>

Valtioneuvosto. 2020. *Suomen humanitaarinen apu kasvaa viime vuodesta 46 prosenttia – tukea kouluruokailuun, naisten ja tyttöjen oikeuksiin sekä kriisien ennaltaehkäisyyn.*
<https://valtioneuvosto.fi/-/suomen-humanitaarinen-apu-kasvaa-viime-vuodesta-46-prosenttia->

tukea-koulutukseen-kouluruokailuun-naisten-ja-tyttojen-oikeuksiin-seka-kriisien-ennaltaehkaisyyn

VanLeeuwen, C., Torondel, B. 2018. *Improving menstrual hygiene management in emergency contexts: literature review of current perspectives*. Int J Womens Health. 2018 Apr 10; 10:169–186. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29692636/>

Vilkka, H. 2023. *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Art House.

Vuori, J. N.d. Tietoarkisto. *Laadullinen sisällönanalyysi*.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi>

Munn, Z., Peters, MDJ., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A., Aromataris, E. 2018. *Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach*. BMC Med Res Methodol. 2018 Nov 19;18(1):143. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6245623/>